

Jačanje otpornosti zajednica u Europi

**Priručnik s primjerima
dobre prakse**

Jačanje otpornosti zajednica u Europi

Priručnik s primjerima dobre prakse

Studeni 2025.

**Co-funded by
the European Union**

Sufinancirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili agencije Léargas. Ni Europska unija ni provedbeno tijelo ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Sadržaj

• Uvod	3
• Okolišna održivost	4
◦ Mreža CIVINET Slovenija-Hrvatska-Jugoistočna Europa.....	5
◦ Clujul Sustenabil.....	9
◦ Transition Town Kinsale.....	13
• Socijalna uključenost i solidarnost	17
◦ Humanitarni buvljak „A di si ti?!”.....	18
◦ PRONI Centar za socijalno podučavanje.....	22
◦ Habitat for Humanity Romania.....	26
◦ Volonterski centar Leitrim.....	30
◦ Od svjetla do nasljeđa.....	34
◦ „Ja til eldre“ – <i>think tank</i> u Bogstadu.....	38
◦ Norveška udruga žena za javno zdravlje.....	42
• Pripravnost i djelovanje u kriznim situacijama	46
◦ Lokalni volonterski centar „Pack mas”.....	47
◦ lagfa bayern.....	51
◦ Irski Crveni križ.....	55
◦ Norveški Crveni križ – Integrirana pripravnost.....	59
◦ Volonterski centar Magdeburg.....	63
• Smjernice za pokretanje i provedbu uspješnih inicijativa za otpornost zajednice	67
• Korisni resursi	69

Uvod

Ovaj Priručnik s primjerima dobre prakse razvijen je u okviru projekta **Resilience, Empowerment and Active Leadership (REAL)**, koji se provodi kroz program Erasmus+ od 1. rujna 2024. do 31. kolovoza 2027. godine. Projekt okuplja partnerske organizacije iz šest europskih zemalja: Pro Vobis – National Resource Center for Volunteering (Rumunjska), Freiwilligen-Zentrum Augsburg (Njemačka), Vestre Aker Frivilligsentral (Norveška), Centre for European Volunteering (Belgija) i Hrvatski centar za razvoj volonterstva (Hrvatska).

Cilj je projekta REAL osnažiti lidere u zajednici, predstavnike organizacija civilnog društva, koordinate volonerskih programa i donositelje odluka te ih opremiti znanjima, vještinama i alatima potrebnima za poticanje održivog razvoja, društvene kohezije i aktivnog građanstva. Projekt uključuje jačanje kapaciteta, transnacionalno umrežavanje i inovativne strategije za doprinos jačanju otpornosti zajednica diljem Europe.

Otpornost zajednice, kako je definira projekt REAL, jest sposobnost zajednice da se uspješno nosi s izazovima prirodnih nepogoda ili onih uzrokovanih ljudskim djelovanjem. To uključuje pripremljenost, prilagodbu promjenama i zajednički rad u svrhu brzog odgovora na krize. Ključni elementi otpornosti uključuju snažne društvene veze, kvalitetno vodstvo, pouzdanu infrastrukturu te sposobnost prilagodbe novim situacijama.

Ovaj priručnik temelji se na **15 studija slučaja**, nastalih kroz opsežne intervju s organizacijama koje predstavljaju primjere dobre prakse u područjima poput održive mobilnosti, stanovanja, socijalne uključenosti, aktivnog sudjelovanja mladih, zdravlja, odgovora na krize i zaštite okoliša. Iako se konteksti razlikuju, u svim se pričama ponavljaju zajednički elementi: ključna uloga volontera, snaga međusektorske suradnje te važnost fleksibilnosti i inovativnosti.

Priručnik ne nudi univerzalni model koji bi svi trebali slijediti. Umjesto toga, on pruža inspiraciju, praktične uvide i naučene lekcije organizacija koje djeluju u vrlo različitim okruženjima. U predstavljenim primjerima lideri u zajednici, koordinatori volonerskih programa i organizacije civilnog društva mogu prepoznati pristupe koji odgovaraju njihovim potrebama te ih prilagoditi vlastitom kontekstu.

Studije slučaja raspoređene su po temama, a ne po državama, da bi se istaknule zajedničke poruke i iskustva. Ovakav tematski pristup odražava zajedničke izazove s kojima se suočavaju zajednice diljem Europe, bilo da svoju otpornost grade kroz socijalnu uključenost, zaštitu okoliša, pripremu na krize ili osnaživanje mladih. Priručnik je podijeljen u tri glavne cjeline: Okolišna održivost, Socijalna uključenost i solidarnost te Priprema i odgovor na krize, nakon čega slijede praktične smjernice i korisni resursi.

Na koncu, ovaj je priručnik nastao kroz suradnju, na temelju iskustava praktičara i uvjerenja da se otporne zajednice grade kada ljudi udruže snage, podijele odgovornost i djeluju s jasnom zajedničkom svrhom.

Primjeri dobre prakse

Okolišna održivost

Izgradnja održivih zajednica zahtijeva više od same tehnologije. Ona se oslanja na ljude. Inicijative u nastavku pokazuju kako akcije usmjerene na zaštitu okoliša, kada proizlaze iz participacije u zajednici, mogu učiniti klimatske ciljeve opipljivima. Od održive mobilnosti i obnovljivih izvora energije do očuvanja bioraznolikosti, zajednice pronalaze kreativne načine da povežu brigu za okoliš s jačanjem otpornosti.

Mreža CIVINET Slovenija-Hrvatska- Jugoistočna Europa

PODRUČJE DJELOVANJA

Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija

NOSITELJ INICIJATIVE

ODRAZ – Održivi razvoj zajednice (djeluje kao tajništvo Mreže)

GODINA OSNUTKA

ODRAZ – 2000; Mreža CIVINET – 2013. (preimenovana 2016.)

GLAVNI CILJEVI

- razmjena znanja i dobrih praksi u planiranju i upravljanju održivom mobilnošću
- razvoj zajedničkih projekata da bi se osiguralo buduće financiranje aktivnosti održive mobilnosti
- umrežavanje gradova i dionika u šest zemalja jugoistočne Europe
- poboljšanje mobilnosti i kvalitete života kroz sudjelovanje građana i inovativna rješenja

Mreža za održivu urbanu mobilnost CIVINET Slovenija-Hrvatska-Jugoistočna Europa nastala je kao dobrovoljna inicijativa nekoliko gradova i organizacija iz Slovenije i Hrvatske (uključujući i ODRAZ), s ciljem promicanja planiranja održive urbane mobilnosti, uz naglasak na poboljšanje kvalitete življenja u lokalnim zajednicama i sudjelovanje građana u procesima planiranja. ODRAZ se bavi poticanjem i podrškom promjena usmjerenih prema održivosti. Otpornost zajednice u kontekstu ODRAZ-a odnosi se na sposobnost lokalnih zajednica da se prilagode promjenama, suoče s izazovima i dugoročno održe kvalitetu života kroz održive prakse i participativno donošenje odluka. ODRAZ se bavi okolišnom, društvenom i gospodarskom održivošću te nastoji osnažiti građane da budu aktivni sudionici u oblikovanju održivih i otpornijih zajednica. U okviru mreže CIVINET promiče edukaciju, razvoj javnih politika i inicijative koje jačaju otpornost zajednica kroz održivu mobilnost, okolišne projekte i društveni angažman.

Projekti usmjereni na otpornost zajednica doprinose jačanju društvene kohezije, povjerenja u institucije i razvoja otpornosti na krize kroz jačanje društvenih odnosa i institucionalnih kapaciteta. Za ODRAZ je otpornost zajednice dinamičan proces koji se može pratiti kroz ekonomske, socijalne, okolišne i infrastrukturne pokazatelje te se razvija kroz dugoročne strategije i stalnu prilagodbu.

Ključne aktivnosti i pristupi

CIVINET djeluje kao neformalna mreža, ali s razvijenom upravljačkom i izvršnom strukturom te trenutano okuplja više od 230 članova iz šest zemalja. Glavne aktivnosti uključuju:

- umrežavanje i razmjena znanja – razmjena iskustava o održivoj mobilnosti u gradovima i ruralnim područjima, participativnom planiranju i uključivanju građana
- konferencije, radionice i studijska putovanja - vršnjačko učenje i razmjena primjera dobre prakse
- podrška razvoju projekata - podrška članovima da osiguraju financijska sredstva za projekte održive mobilnosti
- informiranje - dijeljenje novosti, rezultata istraživanja i primjera dobre prakse putem web-stranice, biltena i društvenih mreža
- tematske radionice i ljetna škola - ciljana edukacija za studente i mlade praktičare.

CIVINET unapređuje održivu mobilnost kroz razmjenu znanja, radionice, webinare, studijska putovanja i suradnju s akademskom zajednicom. Na interdisciplinarnim radionicama i ljetnim školama profesori, istraživači i praktičari volonterski mentoriraju studente u osmišljavanju novih ideja za javni prijevoz i urbanu mobilnost.

Financiranje

- razni projekti koji podržavaju CIVITAS (Elevate, Satellite, CAPITAL, Muse)
- podrška gradova koordinatora (Ljubljana, Rijeka, Zagreb)
- projekti koje vodi ODRAZ i koji se financiraju iz nacionalnih i EU sredstava (npr. Horizon, EUKI, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, jedinice lokalne samouprave)
- nenovčani doprinosi gradova domaćina (prostori, osvježenje, organizacija studijskih posjeta)

Da bi osigurali dugoročnu financijsku održivost, CIVINET i ODRAZ, kao tajništvo Mreže, oslanjaju se na kombinaciju raznih strategija: diversifikacija izvora financiranja, razvoj novih projekata te stabilni partnerski odnosi s lokalnim vlastima, akademskom zajednicom, civilnim društvom i europskim mrežama. Aktivno sudjelovanje u EU projektima (Horizon, EIT, EUKI) osigurava stabilnije resurse, dok edukacija i osnaživanje zajednice doprinose razvoju održivih lokalnih modela financiranja. Zagovaranje na razini EU-a također podupire nastavak rada mreže CIVINET.

Medusektorska suradnja

CIVINET surađuje s različitim dionicima iz više sektora da bi ojačao otpornost zajednica i promicao održivu urbanu mobilnost kroz:

- javno–privatna partnerstva – razvoj projekata održive mobilnosti u suradnji s gradovima, poslovnim sektorom i civilnim društvom
- akademsku suradnju – organiziranje interdisciplinarnih radionica i edukacija za studente
- regionalnu i međunarodnu suradnju – sudjelovanje u inicijativama poput CIVITAS Muse, CLIMASUM i SPINE
- europske projekte – doprinos programima kao što su CIVITAS, EUKI i EIT
- razmjenu znanja – organiziranje konferencija i studijskih posjeta za predstavljanje primjera dobre prakse
- blisku suradnju s drugim CIVINET mrežama, Europskim gospodarskim i socijalnim odborom te europskim partnerima u području održivog planiranja i javnog prijevoza.

Rezultati i utjecaj

CIVINET je ostvario konkretne rezultate u jačanju otpornosti zajednica:

- Unapređenje prometne infrastrukture – gradovi članovi uveli su biciklističke staze, unaprijedili javni prijevoz i usvojili strategije održive mobilnosti.
- Međusektorska suradnja – ojačana suradnja između javne uprave, akademske zajednice, OCD-ova i poslovnog sektora.
- Uključivanje građana – procesi participativnog planiranja doprinijeli su većem povjerenju između lokalnih vlasti i stanovnika.
- Jačanje kapaciteta – ljetne škole i radionice osnažile su mlade praktičare i volontere te pripremile novu generaciju stručnjaka za održivu mobilnost.
- Otpornost zajednice – veća društvena kohezija, povjerenje u institucije i spremnost na buduće izazove.

Kroz zajedničke EU projekte gradovi su osigurali sredstva za održivi prijevoz, uređenje javnih prostora i razvoj alata za participativno planiranje. Volonterke i volonteri imali su ključnu ulogu u vođenju radionica i događaja koji su omogućili postizanje ovih rezultata.

Uključivanje zajednice i volontera

- Volontiranje je okosnica djelovanja mreže CIVINET: članice i članovi održavaju većinu aktivnosti tako što dobrovoljno ulažu svoje vrijeme i stručnost. Oni organiziraju i moderiraju događaje, vode radionice i studijske posjete, dijele primjere dobre prakse, osiguravaju prostore i osvježenje te čak mentoriraju studente. Značajan dio poslova tajništva ODRAZ također obavlja volonterski.
- Motivacija se njeguje kroz jasnu viziju, uključivanje volontera u donošenje odluka, mogućnosti mentoriranja i učenja te javno priznanje njihova doprinosa. Volonterke i volonteri često ističu pozitivnu atmosferu i podržavajuće okruženje kao ključne razloge zbog kojih ostaju uključeni.
- Učinak svega toga vidi se u visokoj razini sudjelovanja, pozitivnim povratnim informacijama i širenju praksi održive mobilnosti diljem regije, što jasno pokazuje koliko je uloga volonterki i volontera ključna za održivost rada i utjecaja mreže CIVINET.

Izazovi i rješenja

- Osigurati učinkovitu međusektorsku suradnju između javne uprave, akademske zajednice, civilnog društva i poslovnog sektora.
- Osigurati dugoročno financiranje aktivnosti, izvan okvira projektnog financiranja.
- Potaknuti kontinuirano sudjelovanje građana u planiranju mobilnosti i kampanjama podizanja svijesti.
- Provoditi pravednu tranziciju prema klimatskoj neutralnosti – uvođenje održivih prometnih rješenja zahtijeva međusektorsku suradnju i prilagodbu postojećih javnih politika.
- Transparentna komunikacija i stalno uključivanje članova (web-stranica, newsletter, društvene mreže).
- Izgradnja stabilnih partnerstava između lokalnih vlasti, akademske zajednice, civilnog društva i poslovnog sektora.
- Organiziranje kampanja podizanja svijesti, edukacija i radionica o održivoj mobilnosti i pravednoj tranziciji.
- Podrška gradovima članovima u prijavi i provedbi EU projekata za unapređenje javnog prijevoza i biciklističke infrastrukture.
- Suradnja s drugim CIVINET mrežama, udrugama gradova te međunarodnim organizacijama (npr. Polis, Mobiel 21, GIZ, Transport Community).

Strategije održivosti

- Osiguravanje kontinuiteta kroz strateške aktivnosti, partnerstva i održive izvore financiranja.
- Jačanje međunarodne suradnje s drugim CIVINET mrežama i relevantnim organizacijama.
- Razvoj novih projekata radi osiguravanja dugoročnog financiranja i aktivnog uključivanja članova.
- Praćenje politika EU-a vezanih uz održivu mobilnost, klimatsko djelovanje i razvoj.
- Zagovaranje za nastavak rada CIVINET-a pri Europskoj komisiji i drugim tijelima EU-a.

Mogućnost primjene i širenja

CIVINET je razvio model rada koji se lako može prenijeti u druge sredine:

- Način upravljanja i pristup u kojem volonteri imaju vodeću ulogu mogu se prenijeti i u druge regije.
- Mreža se neprestano širi na nove gradove i općine.
- Aktivno podupire pokretanje novih CIVINET mreža, primjerice u Belgiji i Ukrajini.
- Lokalne radionice omogućuju prilagodbu modela održive mobilnosti specifičnim uvjetima svake zajednice.

CIVINET pokazuje da prekogranična suradnja, energija koju donose volonterke i volonteri te pristupi usmjereni na građane mogu planiranje mobilnosti pretvoriti u važan pokretač otpornosti i bolje kvalitete života.

Ključna saznanja i preporuke

- Jasno definirajte svoje ciljeve i prepoznajte organizacije s kojima možete izgraditi snažna partnerstva za pokretanje i razvoj inicijative.
- Uključite ključne dionike – suradnja s lokalnim vlastima, organizacijama i članovima zajednice značajno povećava šanse za uspjeh.
- Vodite računa o financijskoj održivosti – istražite mogućnosti financiranja kroz EU programe, nacionalne natječaje, donacije i doprinos volonterki i volontera.
- Komunicirajte jasno i sustavno – informiranje i osvještavanje zajednice ključno je za dugoročnu podršku.
- Prilagodite strategije lokalnim potrebama – svaka zajednica ima svoje specifične izazove, pa pristup treba „skrojiti po mjeri“.
- Inovirajte zajedno s partnerima – jedinstveni pristupi pomoći će da se vaša inicijativa istakne među sličnim projektima te privuče i zadrži sudionike.

„Prije svega, važno je vjerovati u viziju svoje inicijative, u njezin doprinos održivom razvoju i u potencijal da unaprijedi kvalitetu života u lokalnim zajednicama. Potražite partnere koji dijele tu viziju i spremni su zajedno s vama upustiti se u nešto novo.“

Odraž, 2025.

Clujul Sustenabil

PODRUČJE DJELOVANJA

Rumunjska

NOSITELJ INICIJATIVE

Clujul Sustenabil

GODINA OSNUTKA

2020.

GLAVNI CILJEVI

- Stvoriti zajednički prostor za održivost i urbanu otpornost u Cluj-Napoci koji povezuje stručnjake, aktiviste i građane.

Clujul Sustenabil pokrenula je 2020. godine Cami Gui kao neformalnu građansku inicijativu tijekom pandemije covid-19. Cilj je bio stvoriti zajednički prostor za održivost i urbanu otpornost u Cluj-Napoci, koji povezuje stručnjake, aktiviste i građane.

Skupina je krenula kao neformalna inicijativa građana, a kasnije se povezala s postojećom udrugom da bi dobila pravni okvir, zadržavajući pritom svoj suradnički i otvoren duh.

Inicijativa je proizašla iz frustracije zbog rascjepkanih građanskih napora i nedostatka dijaloga tijekom pandemije. Clujul Sustenabil vjeruje da otpornost proizlazi iz suradnje, emocionalne sigurnosti i mogućnosti zajedničke izgradnje budućnosti grada.

„Nisam krenula s nekom strategijom. Samo sam znala da želim okupiti ljude kojima je stalo i vidjeti što će iz toga proizaći.”

Cami Gui, Clujul Sustenabil, 2025.

Ključne aktivnosti i pristupi

Ijekom pandemije stanovnici Cluj-Napoke postajali su sve izoliraniji, isključeniji i skeptičniji prema sudjelovanju u životu zajednice. Iako su postojale građanske inicijative, one su bile rascjepkane i nepovezane. Jasno se pokazala potreba za prostorom za sukreiranje, većom vidljivošću te izgradnjom povjerenja među stručnjacima, aktivistima i građanima. Izazovi poput urbane mobilnosti, pristupa zelenim površinama i inkluzivnih politika zahtijevali su zajednička rješenja, a ne usputne, izolirane pokušaje. Počevši od susreta na Zoomu i otvorenih poziva, grupa je ubrzo prerasla u niz javnih rasprava, suradničkih radionica i zajedničkih kampanja.

Neke od konkretnih aktivnosti uključuju:

- izradu vodiča za pokretanje zajedničkih vrtova
- zagovaranje za školsku mobilnost i sigurne rute do škole
- sudjelovanje u reviziji Generalnog urbanističkog plana (PUG)
- pilot intervenciju na gradskom trgu koja je pokazala da participativno urbanističko planiranje funkcionira
- pružanje podrške inicijativama za ponovno oživljavanje javnih prostora za igru i lokalne tržnice.

Struktura je namjerno ostala fleksibilna i otvorena, bez krutih hijerarhijskih okvira. Sudionici su se mogli uključivati tempom koji im odgovara, čime se poticao osjećaj uključenosti i otvorenosti.

Financiranje

Kao neformalna skupina koja se kasnije povezala s neprofitnom organizacijom, Clujul Sustenabil djelovala je s vrlo skromnim resursima. Održivost inicijative počivala je na doprinosu volontera, manjim partnerskim suradnjama i predanosti sudionika.

Međusektorska suradnja

- Inicijativa je povezala urbaniste, odgojno-obrazovne djelatnike, medijatore, aktiviste, roditelje i mlade. Djelovala je kao most između organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti, potičući suradnju umjesto nadmetanja.

„Pomogli smo ljudima da osjete da nisu sami, da se njihov glas čuje i da je suradnja ne samo moguća već i istinski ispunjuća.”

Cami Gui, Clujul Sustenabil, 2025.

Rezultati i utjecaj

Clujul Sustenabil uspio je zajednički izgraditi mrežu povjerenja i suradnje između predstavnika civilnog društva i lokalnih vlasti te stvoriti prostor za zajedničko učenje i povezivanje. Skupina je utjecala na Generalni urbanistički plan (PUG) grada Cluja davanjem komentara i prijedloga vezanih uz prohodnost grada za pješake, školsku mobilnost i obnovu kvartova.

Inicijativa je doprinijela većoj vidljivosti tema održivosti i osnažila nove građanske aktere. Nekoliko članova skupine poslije je pokrenulo vlastite inicijative ili se priključilo većim projektima usmjerenima na participativno urbanističko planiranje, obrazovanje ili zaštitu okoliša. Djelovanje inicijative Clujul Sustenabil doprinijelo je i promjeni kulture oblikovanja lokalnih politika, pokazujući da je suradnički dijalog ne samo moguć već i koristan.

Jedan od opipljivih uspjeha bila je pilot-intervencija u javnom prostoru koja je promijenila način na koji institucije percipiraju doprinos građana. „Predstavnici institucija su nam rekli: ‘Nismo znali da građani to mogu napraviti.’ U tom je trenutku došlo do pomaka.”

Cami Gui, Clujul Sustenabil, 2025.

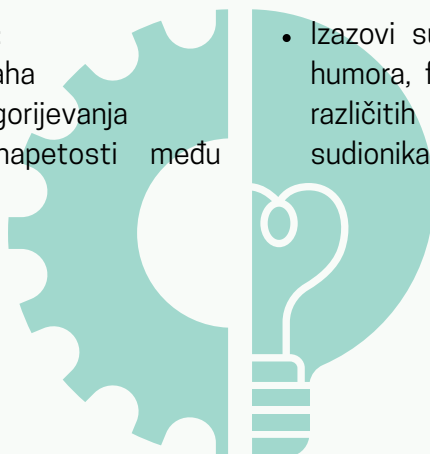
Uključivanje zajednice i volontera

Clujul Sustenabil stavio je naglasak na emocionalnu sigurnost i dugoročno povjerenje, a ne na brze rezultate. Uključivanje je počivalo na otvorenosti i osjećaju sigurnosti. Ljudi su mogli dolaziti takvi kakvi jesu, bez pritiska i formalnosti. Napetosti i znakove sagorijevanja rješavalo se uz dozu humora, prisutnost i fleksibilnost. Na taj se način stvarala kultura povjerenja koja je poticala sudjelovanje različitih skupina, uključujući i one koje su često isključene iz formalnih procesa, te je pokazala da otpornost zajednice ne znači samo preživljavanje krize, nego i promjenu načina na koji se ljudi odnose jedni prema drugima i prema institucijama.

Izazovi i rješenja

- Izazovi su uključivali:
 - održavanje zamaha
 - sprječavanje sagorijevanja
 - razrješavanje napetosti među sudionicima
- Izazovi su se rješavali s pomoću humora, fleksibilnosti i uvažavanja različitih stupnjeva uključenosti sudionika.

Strategije održivosti

Inicijativa se održala zahvaljujući tome što je dulje vrijeme ostala neformalna, izbjegavajući pretjeranu formalizaciju koja bi mogla obeshrabriti sudionike. Postupno se povezala s jednom udrugom da bi stekla pravni status, pritom zadržavajući svoj suradnički duh.

Mogućnost primjene i širenja

Model se lako može primijeniti i u drugim gradovima: krenite u malom, ostanite otvoreni i dopustite da se razumijevanje razvija kroz iskustvo. Usmjeravanjem na emocionalnu sigurnost i uključivanje slične inicijative mogu graditi povjerenje i zaista utjecati na lokalne politike.

Ključna saznanja i preporuke

Započnite i prije nego što budete potpuno spremni:

„Da sam čekala da osmislim strategiju, još bismo stajali na mjestu. Počnite raditi, razumijevanje dolazi kroz djelovanje.”

Emocionalna sigurnost rađa inovacije:

„Nismo od ljudi tražili da budu savršeni. Tražili smo da budu prisutni.”

Vjerujte procesu zajedničkog stvaranja:

„Dobre se stvari događaju kad se ljudi osjećaju viđeno, a ne kao da ih se ocjenjuje.”

Dopustite da se ljudi uključuju onoliko koliko mogu:

„Ne može svatko biti na svakom sastanku. I što onda? Pojave se kad je važno.”

Ostanite neformalna inicijativa dulje nego što mislite da je potrebno:

„Formalnost plaši ljude. Otvorenost ih privlači.”

„Nemojte čekati savršen trenutak. Stvorite ga. Grad treba sve nas: nesavršene i umorne, ali strastvene i pune nade.”

Transition Town Kinsale (TTK)

PODRUČJE DJELOVANJA

Kinsale, County Cork, Irska (lokalni, regionalni i globalni utjecaj)

NOSITELJ INICIJATIVE

Transition Town Kinsale, skupina u zajednici koju vode volonteri

GODINA OSNUTKA

Početak 2000-ih (proizašla iz kolegija permakulturnog dizajna na Kinsale Collegeu); *Energy Descent Action Plan* pokrenut 2005.

GLAVNI CILJEVI

- Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima.
- Lokalizirati prehrambene i energetske sustave.
- Odgovoriti na klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti.
- Izgraditi snažne društvene veze u zajednici.

Transition Town Kinsale (TTK) nastao je prije otprilike 20 godina iz kolegija permakulturnog dizajna na Kinsale Collegeu, koji je bio prvi takve vrste, i postao je prvi „Transition Town“ na svijetu. Njegov je glavni cilj pomoći zajednici da se postupno odmakne od ovisnosti o fosilnim gorivima i prijeđe na otporniji, održiv i što samostaliji lokalni model života.

Ključnu ulogu ima edukacija: kroz besplatne ili vrlo povoljne radionice TTK nastoji učiniti održivi način života dostupnim svima. U konačnici, TTK osnažuje zajednicu da sama oblikuje održivu budućnost, polazeći od uvjerenja da lokalni napori mogu nadahnuti promjene i na globalnoj razini.

Za TTK otpornost znači ponovno povezivanje s prirodom, lokalizaciju sustava hrane i energije, promicanje obnovljivih izvora te izgradnju snažnih veza u zajednici. Ona obuhvaća mentalno, fizičko, društveno i ekološko blagostanje. Ne radi se samo o pripremi za krize već o mijenjanju načina na koji ljudi žive, dijele resurse i brinu o okolišu.

Ključne aktivnosti i pristupi

Transition Town Kinsale spaja konkretne akcije, edukaciju i događaje u zajednici, a sve to pokreću predane volonterke i volonteri s ciljem jačanja lokalne otpornosti:

- *Community Energy Project*: inicijativa koja potiče korištenje solarne energije te susjedima omogućuje zajedničku nabavu panela, čineći obnovljive izvore dostupnijima i povoljnijima.
- *The Meadow Project*: program u kojem škole sade livadne cvjetne vrste i pritom uče o bioraznolikosti.
- *Regenerate*: društveno poduzeće koje stvara edukativne videomaterijale o ekološkom uzgoju hrane i brizi za livade.
- Uključivanje javnosti: kroz događaje, razmjenu sjemena i vještina te pilot-aktivnosti poput Repair Caféa.

Financiranje

- Glavni su izvor financiranja bespovratna sredstva, na koja se prijavljuju kad god se otvore odgovarajući pozivi.
- TTK se u velikoj mjeri oslanja na povremene projekte i manje donacije, koje im omogućuju provedbu dodatnih aktivnosti.
- Da bi povećali financijsku održivost, usmjerili su se na unapređenje vještina pisanja projektnih prijava, s obzirom na to da su upravo bespovratna sredstva njihov ključni izvor prihoda, te na organizaciju manjih događaja za prikupljanje donacija, poput zajedničkih kvizova, radi dodatne diversifikacije prihoda.

Međusektorska suradnja

- TTK surađuje s lokalnim poduzećima, mjesnim inicijativama i javnim tijelima na promicanju održivosti, iako je napredak ponekad spor. Ukidanje mjesnog vijeća oslabilo je koordinaciju, no sudjelovanje u Mreži za sudjelovanje javnosti (Public Participation Network – PPN) te u županijskom Odboru za okoliš i klimatsko djelovanje osigurava da se glas zajednice i dalje čuje u procesima donošenja odluka.
- Partnerstva sa skupinama poput Minane Bridge Biodiversity Group omogućuju zajedničke aktivnosti, primjerice sadnju drveća ili organizaciju događaja. TTK je istraživao i mogućnosti šireg umrežavanja u istočnom dijelu Corka, iako su lokalni izazovi usporili te napore. Pozitivni pomaci, poput prakse da se livade na javnim površinama ostavljaju da slobodno rastu, pokazuju postupni zaokret prema većem uvažavanju prirode i otpornosti.
- Ipak, strukturni problemi, poput stambene krize zbog koje mladi i stanovnici s ograničenim prihodima napuštaju mjesto, i dalje predstavljaju veliku prepreku izgradnji dugoročnih partnerstava i održavanju volonterskog angažmana.

Rezultati i utjecaj

- Rad TTK-a očigledno je ojačao otpornost zajednice, spajajući praktične aspekte održivosti s međusobnim povezivanjem ljudi.
- Inicijative vezane uz hranu, poput vrtnih parcela i novog zajedničkog vrta, razvijaju vještine uzgoja i samoodrživosti, dok radionice o postavljanju plastenika i očuvanju sjemena nude učenje kroz praksu. Projekti obnovljivih izvora energije postigli su rekordnu proizvodnju solarne energije, smanjujući ovisnost o vanjskim sustavima i pokazujući pomak prema čistijim, lokalnim izvorima.
- Iako TTK još uvijek nije postao široko poznat, mnogi njihove projekte doživljavaju kao nešto čime se zajednica može ponositi. Inicijative poput zajedničkog vrta vrijednog 90.000 eura, sheme recikliranja čaša za kavu u suradnji sa školama i kafićima te programa Creative Kinsale, koji spaja kazalište i održivost, pokazuju i okolišni i kulturni učinak.
- Iako se neki projekti usvajaju postupno, zajednica sve više sudjeluje u njima, održivi pristupi ulaze u svakodnevni život, a sama zajednica postaje snažnija i povezanija.

Od samog početka inicijativa TTK bilježi stalan napredak u jačanju otpornosti i održivosti zajednice. Popularne radionice brzo se popune, a sudionici primjenjuju naučeno u svakodnevnom životu. Praktični projekti, poput sadnje drveća i ugradnje solarnih panela, donijeli su vidljive koristi za okoliš, dok su kreativne grupe, uz podršku TTK-a, procvale, jačajući društvene veze i doprinoseći boljem mentalnom zdravlju u zajednici.

Uključivanje zajednice i volontera

TTK uključuje zajednicu putem biltena, društvenih mreža i lokalnih oglasa, a suradnja s Volonterskim centrom i Kinsale Collegeom pomaže privući studente koji povremeno volontiraju, ali i volontere koji se uključuju redovito.

Volonterski angažman je fleksibilan: jezgru čini manja skupina koja vodi projekte, dok se ostali uključuju prema vlastitim vještinama i vremenskim mogućnostima. Volonterke i volonteri preuzimaju planiranje, prikupljanje sredstava i razvoj resursa, a redoviti sastanci svaka dva mjeseca pomažu održati kontinuitet projekata i spriječiti sagorijevanje.

Iako zasad nema puno formalnih edukacija, članovi unose vlastitu stručnost i koriste radionice dostupne kroz mreže kao što su PPN i The Wheel. TTK razmatra uvođenje strukturirane edukacije i sustava povratnih informacija da bi dodatno ojačao koordinaciju volontera i osigurao dugoročni održivi rad inicijativa.

Izazovi i rješenja

- privlačenje i zadržavanje volonterki i volontera, posebice mladih
- stambena kriza koja smanjuje raznolikost zajednice i dugoročnu dostupnost volontera
- suradnja s javnim tijelima koja je često usporena zbog birokracije
- ograničen pristup zemljištu za projekte u zajednici
- fleksibilan model volontiranja, u kojem se svatko može uključiti prema vlastitim mogućnostima
- oslanjanje na vanjske mreže i edukacije (PPN, The Wheel).
- poticanje suradnje s lokalnim vlastima oko korištenja javnih površina
- istraživanje mogućnosti razvoja grupe mladih (Young TTK).

Strategije održivosti

- Dugoročna budućnost TTK-a ovisi o tome hoće li svoju energiju uspjeti prenijeti na novu generaciju. Privlačenje mlađih volonterki i volontera te njihovo postupno osnaživanje za preuzimanje vodećih uloga jedan je od glavnih prioriteta, i to ne da bi zamijenili postojeće koordinate već da bi se osigurao kontinuitet i unijele nove ideje.
- Plan je razviti grupu mladih *Young TTK*, koja bi okupila motivirane učenike i studente uključene u lokalne okolišne projekte. Mentoriranje i pružanje podrške mladim volonterima ključni su za to da inicijativa i u godinama koje dolaze ostane živa, dinamična i održiva.

Mogućnost primjene i širenja

- Gradska knjižnica sjemena TTK-a izvrstan je primjer kako se mali projekti mogu lako prenijeti i u druge zajednice. Smještena je u lokalnoj knjižnici, vodi je tim volontera, a zajednici besplatno nudi sjeme povrća i cvijeća. Model je osmišljen tako da se jednostavno može preslikati: pripremljene „kutije sa sjemenom“ mogu preuzeti i druge knjižnice, uz podršku lokalnih volontera.
- Iako TTK zasad ne planira širenje inicijative, njihov rad dio je šireg globalnog tranzicijskog pokreta i pokazuje da inicijative vođene članovima zajednice mogu potaknuti slične procese i na međunarodnoj razini.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite s malim lokalnim aktivnostima: upoznajte svoje susjede i otvorite razgovor o održivosti. Transition Network nudi brojne resurse diljem svijeta, uključujući program Transition Street, koji pomaže povezati ljude ulicu po ulicu. Sasvim jednostavni projekti, poput razmjene ostataka hrane za kompost i domaćih jaja, mogu graditi osjećaj zajedništva.

Ne morate izmišljati toplu vodu. Oslonite se na ono što već postoji, poput zajedničkih vrtova ili lokalnih energetske inicijativa. Primjerice, SEAI podržava energetske održive zajednice. Možete krenuti samo s jednom zgradom i postupno širiti priču.

Inspiraciju mogu dati i „dani otvorenih vrata“, odnosno događaji na kojima ljudi pokazuju kako su svoje domove učinili održivijima, primjerice postavljanjem solarnih panela, skupljanjem kišnice ili uzgojem hrane. Takvi primjeri privlače druge i stvaraju zamah.

Povežite se i s lokalnim školama. Projekti poput školskih vrtova, u kojima svake godine nova grupa uči uzgajati određenu kulturu, mogu biti izuzetno učinkoviti.

Najvažnije je krenuti s malim aktivnostima, graditi korak po korak i uključivati druge. Ne morate sve napraviti odjednom.

Donal Chambers i Raffaella Valenti, Transition Town Kinsale, 2025.

Primjeri dobre prakse

Socijalna uključenost i solidarnost

Otpornost je društvena koliko i strukturna. Inicijative prikazane u ovom dijelu, a koje se bave osobama u beskućništvu, uključivanjem mladih, stanovanjem, zdravljem i međugeneracijskom solidarnošću, pokazuju kako uključivanje, briga i dobrobit jačaju društvene veze, podižu kvalitetu života i pomažu da nitko ne bude zaboravljen.

Humanitarni buvljak „A di si ti?!“

PODRUČJE DJELOVANJA

Split, Hrvatska (s regionalnim dosegom u Splitsko-dalmatinskoj županiji)

NOSITELJ INICIJATIVE

Udruga MoSt

GODINA OSNUTKA

2002.
(buvljak je pokrenut 2000. godine i od tada se održava svake godine)

GLAVNI CILJEVI

- Osigurati izravnu podršku korisnicama i korisnicima Centra za beskućnike (lijekovi, izrada dokumenata, bonovi za hranu i higijenske potrepštine).
- Promicati volontiranje, uključivanje, jednakost i solidarnost.
- Okupiti građane, škole, poduzeća, institucije i kulturne organizacije u zajedničkoj podršci najugroženijima.
- Graditi kulturu empatije, zajedničke odgovornosti i aktivnog građanstva.

Humanitarni buvljak „A di si ti?!“ pokrenut je 2000. godine i od tada je izrastao u jedan od najdugovječnijih i najprepoznatljivijih događaja solidarnosti u Splitu. Održava se svake godine u prosincu i okuplja tisuće građana, učenika, volonterki i volontera, umjetnika i poduzetnika, koji doniraju i prodaju predmete po simboličnim cijenama. Sav prikupljeni prihod namijenjen je korisnicima MoStova Centra za beskućnike, za lijekove, bonove za hranu, higijenske potrepštine i druge osnovne potrebe.

No „A di si ti?!“ puno je više od prikupljanja sredstava. Tijekom godina postao je simbol građanskog duha, aktivnog građanstva i solidarnosti u praksi. Ušao je u identitet grada i pokazao kako jedna mala, inicijativa pokrenuta „odozdo“ može prerasti u tradiciju koja godinama gradi otpornost zajednice.

Za Udrugu MoSt otpornost zajednice nastaje kad se povežu građani, škole, institucije i mediji oko zajedničkog cilja. Prave promjene, vjeruju u MoStu, dolaze odozdo: kroz volontiranje, solidarnost i konkretne akcije poput humanitarnog buvljaka „A di si ti?!“.

Ključne aktivnosti i pristupi

Humanitarni buvljak održava se svake godine u prosincu, oko datuma osnivanja Udruge (15. prosinca). Njegova organizacija zahtijeva višemjesečnu, pažljivu pripremu, a proces obuhvaća:

- definiranje ciljeva i odabir lokacije
- ishođenje dozvola od Grada i policije
- mobiliziranje volonterki i volontera za logistiku, promociju i vođenje događaja
- prikupljanje donacija knjiga, igračaka, nakita, umjetnina i kućanskih predmeta
- postavljanje štandova, vođenje buvljaka i koordinaciju prodaje
- osiguravanje čišćenja prostora i održavanja dobrosusjedskih odnosa nakon događaja.

Da bi se buvljak uspješno proveo, potrebni su dobra koordinacija, jasna komunikacija i detaljno planiranje svakog koraka, dok osjećaj zajedništva i snažan odaziv građana potvrđuju da se sav uloženi trud itekako isplati.

Financiranje

Buvljak se u potpunosti oslanja na volonterski angažman. Svi uključeni, od zaposlenica i zaposlenika MoSta, preko učenica i učenika do poslovnih partnera, daruju svoje vrijeme i vještine bez naknade. Dodatna sredstva za logistiku, poput najma štandova, povremeno se osiguravaju kroz lokalne ili nacionalne projekte.

Dugoročna održivost buvljaka ne počiva na financijskom modelu već na postojećoj iskri solidarnosti i uvjerenju da pomažući drugima jačamo cijelu zajednicu.

Međusektorska suradnja

Udruga MoSt blisko surađuje s lokalnim vlastima, školama, zdravstvenim ustanovama, organizacijama civilnog društva i poslovnim sektorom da bi ojačala otpornost zajednice i unaprijedila kvalitetu života najranjivijih skupina. Okupljanjem građana, institucija i organizacija oko zajedničkih ciljeva Udruga njeguje solidarnost, društvenu povezanost i bolju pripremljenost na krize.

- Partnerstva s lokalnom samoupravom omogućuju usklađivanje potreba korisnika s javnim politikama, dok suradnja s poduzećima potiče inovacije i razvoj društveno odgovornog poslovanja.
- Suradnja s organizacijama civilnog društva kroz kampanje, edukacije, zagovaranje i umrežavanje doprinosi boljem odgovoru na krize, većoj dostupnosti usluga i snažnijoj vidljivosti socijalnih problema.

U MoStu posebno cijene horizontalne odnose utemeljene na povjerenju, dijalogu i zajedničkom učenju. Takav pristup ne samo da jača podršku osobama u riziku od beskućništva, kao i mladima te onima koji izlaze iz skrbi, nego i osnažuje civilni sektor kao ključnog aktera u izgradnji održive i uključive zajednice.

Zahvaljujući uključivanju svih dionika, „A di si ti?“ prerastao je u pokret koji jača zajednicu, potiče solidarnost i mijenja društvenu svijest, kako u Splitu tako i šire.

MoSt, 2025.

Rezultati i utjecaj

Učinak ove inicijative mjerljiv je i prožet ljudskom dimenzijom:

- iz godine u godinu raste broj uključenih volonterki, volontera i organizacija
- mnogi mladi na buvljaku stječu svoje prvo volontersko iskustvo, a zatim se uključuju i u druge aktivnosti u zajednici
- sudionici stječu više samopouzdanja, razvijaju komunikacijske vještine i osjećaj vlastite vrijednosti te često postaju pokretači promjena u svojim zajednicama, školama i vršnjačkim skupinama
- u Splitu je znatno porasla osviještenost o beskućništvu, socijalnoj isključenosti i siromaštvu
- škole i OCD-ovi danas puno više surađuju i zajednički razvijaju dugoročne volonterske programe
- stvorena je snažna mreža volonterki, volontera i organizacija, zahvaljujući kojoj je zajednica povezanija, poticajnija i spremnija za buduće krize.

Dobar je primjer suradnja s jednom splitskom osnovnom školom. Učenici su organizirali akciju za Centar za beskućnike, prikupljali potrepštine i pisali osobne poruke podrške. To iskustvo pomoglo im je razviti empatiju, samopouzdanje i osjećaj građanske odgovornosti, a školu potaknulo da volontiranje uvrsti u svoj godišnji plan.

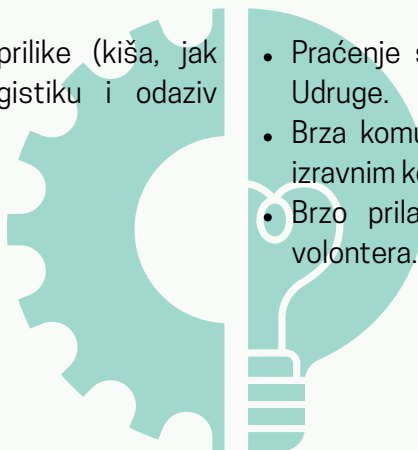
Uključivanje zajednice i volontera

- Volonteri su u središtu humanitarnog buvljaka „A di si ti?“. Od prikupljanja donacija do logistike, oni nose cijelu akciju. Za mnoge mlade to je prvo volontersko iskustvo, koje ih često potakne da se uključe i u druge aktivnosti u zajednici. MoSt pritom brine da se njihov doprinos prepozna i cijeni kroz podršku, edukaciju i zahvale.
- U akciju se uključuju i škole, lokalni poduzetnici i obrtnici, donirajući svoje vrijeme, proizvode i usluge, pa inicijativa doista postaje zajednički pothvat cijele zajednice. Kroz godine buvljak je prerastao u pokret koji jača solidarnost i podiže svijest o socijalnim pitanjima u Splitu i šire.
- Motivacija volonterki i volontera njeguje se jasnim pokazivanjem učinka njihova rada, timskim duhom, neformalnim druženjima i zajedničkom proslavom nakon buvljaka, što stvara pozitivnu i uključivu atmosferu kojoj se ljudi rado vraćaju.

Izazovi i rješenja

- Nepredvidljive vremenske prilike (kiša, jak vjetar) koje utječu na logistiku i odaziv sudionika.
- Praćenje situacije na terenu od strane tima Udruge.
- Brza komunikacija putem društvenih mreža i izravnim kontaktom u slučaju odgode.
- Brzo prilagođavanje logistike i koordinacije volontera.

Strategije održivosti

Buvljak i dalje živi i raste jer ga ljudi doživljavaju kao „svoj“. Svake godine sve se više škola, organizacija i pojedinaca priključuje akciji, što pokazuje koliko je buvljak postao dio lokalne kulture. MoSt nastoji osigurati dio potrebnih sredstava prijavama na nacionalne projekte te podrškom Grada i Županije da bi svake godine osigurao financijske uvjete za organizaciju humanitarnog buvljaka.

Mogućnost primjene i širenja

Iako zasad nema konkretnih planova za širenje inicijative, MoSt je otvoren za podršku drugim zajednicama koje žele preuzeti ovaj model. Jednostavnost i univerzalnost koncepta, odnosno doniranje, volontiranje i pomaganje onima kojima je najpotrebnije, čine ga lako prenosivim.

„Ljudi se za sudjelovanje prijavljuju mjesecima unaprijed, što jasno pokazuje da buvljak jednako pripada i građanima i organizatorima.“

MoSt, 2025.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite s jasnom svrhom i dovoljno hrabrosti za prvi korak, čak i kada sve izgleda zahtjevno i nedostižno. Gradite polako, iz godine u godinu. Strpljenje i ustrajnost su ključni, a dugoročni učinak na duh zajednice može biti ogroman. Iznad svega, nikada ne podcjenjujte snagu solidarnosti, koja mijenja i pojedince i cijelu zajednicu.

MoSt, 2025.

PRONI Centar za
socijalno podučavanje

PRONI Centar za socijalno podučavanje

PODRUČJE DJELOVANJA

Osijek, Vukovar i Pirovac, s aktivnostima u Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Šibensko-kninskoj županiji

NOSITELJ INICIJATIVE

PRONI Centar za socijalno podučavanje

GODINA OSNUTKA

Registiran 1998. (pilot-projekt pokrenut 1997.)

GLAVNI CILJEVI

- Promicati pomirenje i socijalnu koheziju kroz neformalno obrazovanje mladih.
- Razvijati osobne, socijalne i građanske vještine mladih.
- Osnaživati mlade za aktivno sudjelovanje u zajednici i doprinos izgradnji odgovornog civilnog društva.
- Odgovarati na ključne potrebe mladih, uključujući mentalno zdravlje, zapošljivost, socijalne vještine i aktivno građanstvo.
- Povećati sudjelovanje mladih u kreiranju javnih politika i jačanju otpornosti zajednice.

PRONI djeluje još od pilot-projekta pokrenutog 1997. godine na inicijativu Sveučilišta u Jönköpingu, a kao udruga je formalno registiran 1998. godine. Od samih početaka misija organizacije bila je promicanje pomirenja i socijalne kohezije u poslijeratnoj Hrvatskoj kroz neformalno obrazovanje mladih. S vremenom je PRONI izrastao u središnjeg aktera u području sudjelovanja mladih, volontiranja i građanskog odgoja.

Organizacija osnažuje mlade razvijajući njihove socijalne, građanske i liderske vještine te ih potiče na aktivno sudjelovanje u životu zajednice i izgradnji uključivog i demokratskog društva.

Za PRONI otpornost zajednice znači da mladi i lokalne institucije imaju kapacitet prilagoditi se krizama, od pandemije do izazova mentalnog zdravlja. Otpornost podrazumijeva da mladi imaju alate za prepoznavanje vlastitih potreba, utjecanje na svoje okruženje i zajedničko oblikovanje održivih promjena. Gradi se kroz kontinuiranu edukaciju, podršku i stvaranje sigurnog prostora za dijalog mladih s donositeljima odluka.

PRONI vidi otpornost i kao individualnu i kao kolektivnu: mladi postaju samopouzdaniji i kompetentniji, dok zajednice jačaju sposobnost da na izazove odgovore zajedno.

Ključne aktivnosti i pristupi

PRONI svoj rad započinje procjenom potreba mladih kroz ankete, fokus grupe i konzultacije. Na temelju dobivenih uvida organizira čitav niz aktivnosti:

- Radionice i treninzi o mentalnom zdravlju, socijalnim vještinama, zapošljivosti i građanskom sudjelovanju.
- Javne rasprave koje za istim stolom okupljaju mlade i donositelje odluka.
- Izrada prijedloga politika i strateških dokumenata u suradnji s mladima.
- Projekti u ruralnim područjima da bi došli do mladih sa slabijim pristupom programima.
- Info-centar i volonterski centar koji djeluju kao „hubovi“ za uključivanje mladih.
- Svi volonteri prolaze strukturiranu edukaciju i imaju mentorsku podršku.

Takvim cjelovitim pristupom i participativnim planiranjem PRONI ne samo da educira mlade već i osigurava da njihov glas uistinu utječe na oblikovanje lokalnih i nacionalnih politika.

Financiranje

- Inicijativa se financira iz različitih izvora, uključujući EU programe poput Erasmus+, Europskog socijalnog fonda i Europskih snaga solidarnosti, kao i podršku ministarstava, veleposlanstava, lokalne samouprave i županijskih proračuna.
- Dodatni resursi dolaze od projektnih partnera, međunarodnih donatora, primjerice norveških i švicarskih fondova, te obrazovnih institucija.
- Kombinacija različitih izvora financiranja i razvoj samoodrživih programa, poput kataloga edukacija i Trening centra u Pirovcu, omogućava PRONI-ju smanjenje ovisnosti o jednom izvoru i povećava stabilnost. Stabilna partnerstva s drugim organizacijama olakšavaju prijenos znanja i povećavaju doseg, dok redovite evaluacije služe kao osnova za nove projektne prijave.
- Volonterke i volonteri imaju pritom ključnu ulogu, ne samo u provedbi programa nego i kao ambasadori i budući lideri, čime dodatno jačaju dugoročnu održivost organizacije.

Međusektorska suradnja

- PRONI održava blisku suradnju s gradovima, županijama, školama, sveučilištima i drugim organizacijama civilnog društva. Primjeri takve suradnje su projekt „Mladi za grad“ s Gradom Osijekom te „Mladi, kako ste?“ s Osječko-baranjskom županijom.
- Organizacija je aktivna i u europskim i međunarodnim mrežama, gdje dijeli svoja iskustva, uči od partnera i dodatno se povezuje s poslovnim sektorom kroz programe Erasmus+ i ESF. Info-centri i volonterski centar koordiniraju aktivnosti u suradnji s iskusnim udrugama za mlade i obrazovnim institucijama.
- PRONI se uključuje i u mreže organizacija civilnog društva da bi razmjenjivao znanja, standardizirao dobre prakse i razvijao projektne i metodološku suradnju s drugim udrugama.
- Forum socijalnih inovacija, koji PRONI organizira u partnerstvu s jednim američkim sveučilištem i međunarodnim partnerima, posebno pokazuje njegovu sposobnost okupljanja različitih dionika za istim stolom u smislenom dijalogu.

Rezultati i utjecaj

- PRONI je prepoznat kao jedna od vodećih organizacija za mlade u Osijeku i šire, s razvijenim partnerstvima s organizacijama civilnog društva, školama, sveučilištima i jedinicama lokalne samouprave.
- Istraživanja, rezultati zagovaračkih procesa i povratne informacije mladih potvrđuju njegovu važnost, a prisutnost u medijima potvrđuje PRONI kao pouzdanog aktera u području rada s mladima.
- Kroz info-centre i volontiranje PRONI je ojačao sustave podrške mladima, unaprijedio pripremljenost zajednice i potaknuo bližu suradnju između institucija i organizacija civilnog društva.
- PRONI je mlade osnažio znanjem, vještinama i samopouzdanjem, ohrabrujući ih da vjeruju u vlastite mogućnosti i postanu pokretači promjena u svojim zajednicama.

Projekt „Mladi, kako ste?“ uključio je više od 1 200 mladih u oblikovanje preporuka za unapređenje mentalnog zdravlja u Osječko-baranjskoj županiji. U proces su bili uključeni i mladi iz ruralnih sredina da bi se i njihov glas uvrstio u službeni Županijski program za mlade. Uključene volonterke i volonteri pritom su stekli vrijedne vještine facilitacije, vodstva i organizacije.

Uključivanje zajednice i volontera

- Volonterke i volonteri uključuju se kroz radionice, centre i različite projekte, a njihovi se sati i rezultati rada sustavno prate i evaluiraju. Njihov angažman dodatno pojačava vidljivost i učinak PRONI-jevih inicijativa, a mnogi nastavljaju volontirati i nakon završetka pojedinih projektnih aktivnosti. Svake se godine održi oko 1 200 sati edukacija, uz potvrde, preporuke i praktično iskustvo koje potiče osobni i profesionalni razvoj mladih.
- PRONI gradi poticajno okruženje u kojem volontiranje postaje alat za učenje, stjecanje samopouzdanja i aktivno sudjelovanje u zajednici. Info-centri i volonterski centri u Osijeku i Vukovaru djeluju kao mjesta susreta na kojima mladi organiziraju aktivnosti, razmjenjuju informacije i kroz vlastite inicijative utječu na lokalne politike. Poticanjem mladih da sami osmišljavaju i vode svoje projekte PRONI čini volontiranje iskustvom koje istovremeno osnažuje pojedince i donosi stvarne promjene zajednici.

Izazovi i rješenja

- Uključivanje mladih iz ruralnih sredina, gdje su resursi i prilike ograničeni.
- Nepredvidiva dostupnost javnih sredstava za projekte civilnog društva, što otežava dugoročno planiranje
- Motiviranje donositelja odluka da preporuke zaista pretvore u praksu.
- Održavanje kontinuiteta aktivnosti tijekom pandemije bolesti COVID-19.
- Stalno ulaganje u izravan rad s volonterkama i volonterima da bi se zadržala visoka stopa dugoročnog angažmana.
- Upotreba kombiniranih *online/offline* metoda (npr. „#zoomiraj se“) da bi se uključili mladi iz udaljenih područja.
- Korištenje akreditacija u EU programima (Erasmus+, ESF, Europske snage solidarnosti) za osiguravanje kontinuiranog financiranja.
- Razvoj inicijativa društvenog poduzetništva (npr. centra za neformalno obrazovanje u Pirovcu).
- Jačanje izravnog dijaloga mladih i donositelja odluka kako bi se osigurala njihova odgovornost.
- Poticanje izravnog dijaloga mladih i donositelja odluka da bi se osiguralo uključivanje mladih u procese odlučivanja.

Strategije održivosti

Kontinuitet rada osigurava se kroz nekoliko ključnih smjerova:

- diversificiranje izvora financiranja i jačanje partnerstava, uključujući EU fondove i modele društvenog poduzetništva
- širenje modela edukacija i usluga osposobljavanja da bi se osigurao kontinuitet programa i veća uključenost lokalnih zajednica
- održavanje snažnih mreža volonterki i volontera koji prenose aktivnosti dalje
- izrada strateških dokumenata, poput programa za mlade, koji institucionaliziraju rezultate i povećavaju vidljivost inicijative
- prenošenje modela inicijative na druge zajednice i organizacije da bi se osigurala šira primjena i trajniji učinak.

Ovakav višeslojni pristup omogućuje PRONI-ju da ostane i fleksibilan i održiv, spreman prilagoditi se novim izazovima, dok mladi ostaju u središtu svih aktivnosti.

Mogućnost primjene i širenja

- Postoje jasni planovi širenja i prilagodbe PRONI-jeva modela drugim zajednicama. Info-centri i obrazovne aktivnosti koje već uspješno djeluju u Osijeku i Vukovaru pokazuju da se pristup može primijeniti i u drugim sredinama. Savjetodavni odbori info-centara za mlade, kao jedinstven primjer međusektorske suradnje, posebno su obećavajući model za širu primjenu.
- PRONI-jeve projektne metode, poput dijaloga, javnih rasprava i participativnog planiranja, lako se prenose i već se dijele kroz mreže organizacija civilnog društva. Sudjelovanje u programu Erasmus+ i drugim EU programima dodatno omogućuje da PRONI svoje prakse i rezultate širi i na međunarodnoj razini, čime doprinosi dugoročnom učinku u različitim regijama.

Ključna saznanja i preporuke:

Krenite od samih temelja: jasno definirajte potrebe zajednice kroz istraživanja i otvoreni dijalog s lokalnim stanovništvom. To je najbolji način da se aktivnosti oblikuju tako da zaista odgovaraju stvarnim izazovima.

Vrlo je važno unaprijed razmisliti o financijskoj održivosti. Pokušajte osigurati raznolike izvore financiranja: kombinaciju EU fondova, nacionalne i lokalne proračune, donacije i samoodrživost. Tako ćete smanjiti rizik i povećati fleksibilnost.

Uključite mlade od samog početka. Kroz volontiranje, sudjelovanje u osmišljavanju i provođenju aktivnosti oni postaju stvarni nositelji promjena. Istovremeno, gradite snažne partnerske odnose s institucijama, školama, udrugama i poslodavcima.

I na kraju, mislite dugoročno. Radite na osnaživanju lokalnih struktura i formaliziranju preporuka kako bi rezultati vaše inicijative trajali i nakon završetka pojedinih projekata. Pokrenuti nešto novo nije lako, ali uz jasnu viziju i zajednički rad, itekako je moguće!

PRONI Centar, 2025.

Habitat for Humanity Romania

PODRUČJE DJELOVANJA

Rumunjska

NOSITELJ INICIJATIVE

Habitat for Humanity Romania

GODINA OSNUTKA

1996.

GLAVNI CILJEVI

- Okupljati volonterke i volontere, zajednice i institucije da bi zajedno gradili sigurne domove, snažne zajednice i pružali nadu ljudima koji žive u nestabilnim ili marginaliziranim uvjetima.

Habitat for Humanity Romania, osnovan 1996. godine, dio je globalne Habitat mreže. Njegova je misija povezivati ljude da bi zajedno gradili domove, zajednice i nadu. Organizacija odgovara i na neposrednu potrebu za sigurnim stanovanjem i na sustavne izazove otpornosti u zajednicama izloženima katastrofama ili na društvenoj margini.

Za Habitat otpornost znači više od same izgradnje kuća. Riječ je o izgradnji dostojanstva, sigurnosti i osjećaja pripadnosti. Zajednice se oporavljaju ne samo kada ljudi imaju krov nad glavom nego i kada se osjećaju osnaženo, uključeno i sposobno s povjerenjem gledati u budućnost.

Ključne aktivnosti i pristupi

Ova se inicijativa ističe holističkim pristupom otpornosti. Bavi se kako fizičkom tako i društvenom dimenzijom ranjivosti, ne zaustavljajući se samo na infrastrukturi.

Habitat for Humanity Romania razvila je trofazni model intervencije:

- Brza reakcija: procjena potreba i dostava hitnih paketa u roku od 72 do 96 sati.
- Rani oporavak: vraćanje osnovne funkcionalnosti kroz popravke.
- Dugoročna obnova: izgradnja sigurnijih, promišljenijih domova i sustava otpornosti.

Temelji se na suradničkom modelu:

Obitelji sudjeluju financijski putem obnovljivog fonda i aktivno se uključuju na gradilištima, čime sami postaju nositelji promjena u svojim zajednicama.

Financiranje

- Sredstva se osiguravaju kroz partnerstva s poduzećima, CSR i ESG programe, doprinose volonteri, lokalne vlasti te nacionalne i međunarodne donatore.
- Uključenost tvrtki ne svodi se samo na donacije već važan dio čini i volontiranje zaposlenika.
- Obitelji također sudjeluju financijski kroz obnovljivi fond, čime postaju aktivni sudionici procesa obnove.

Međusektorska suradnja

- Lokalna vlast osigurava zemljište, priključke na komunalnu infrastrukturu i formalnu podršku.
- Volonteri dolaze iz lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice, a mnogi se vraćaju iz godine u godinu.
- Tvrtke sudjeluju kroz CSR i ESG partnerstva te volonterske programe za svoje zaposlenike.
- Druge organizacije uključuju SOS Dječje selo, Hospice Casa Speranței, Rumunjski Crveni križ, ali i manje inicijative.
- Projekti povezuju institucionalnu suradnju s osnaživanjem zajednice, spajajući lokalno znanje, stručno planiranje i podijeljenu odgovornost.

Rezultati i utjecaj

Od osnivanja organizacija je kroz različite intervencije u stanovanju, infrastrukturi i zagovaranju pomogla više od 100 000 ljudi:

- Od 1996. Habitat for Humanity Romania izgradio je ili obnovio više od 5 000 domova, a tisuće ljudi sudjelovale su u edukacijama o stanovanju i aktivnostima pomoći u katastrofama.
- Izgrađene su i škole, zdravstveni centri te COVID hitne jedinice, među njima i ona u Bacăuu koja pruža usluge za više od 20 000 ljudi.
- Obitelji korisnice uključene su u cijeli proces, financijski putem obnovljivog fonda i fizički, radom na gradilištu. Takav pristup mijenja njihov doživljaj sebe i uloge u zajednici. Ove intervencije nisu značile samo dobivanje krova nad glavom nego su potaknule dublje promjene, povećale osjećaj vlastite vrijednosti i otvorile nove prilike.

Županija Galați:

„Kuće koje smo izgradili 2010. gotovo da nisu pretrpjele štetu u poplavama 2024. To je otpornost u praksi.“

Županija Vâlcea:

„Neformalno naselje pretvorili smo u zajednicu. Danas ljudi imaju posao, pokreću vlastite tvrtke i hodaju podignute glave.“

Bacău:

„Zapuštenu gradsku površinu pretvorili smo u živu stambenu zajednicu zahvaljujući snažnom partnerstvu s gradskom upravom.“

Roberto Pătrașcoiu, Habitat for Humanity Romania, 2025.

Uključivanje zajednice i volontera

Volonterke i volonteri ne doživljavaju se samo kao radna snaga na gradilištu nego kao pokretači društvenih promjena. Obitelji rade rame uz rame s volonterima koji dolaze iz drugih sredina, gradeći čvrste veze solidarnosti. Mnogi volonteri vraćaju se iz godine u godinu, vođeni iskustvom koje ih mijenja dok pomažu drugima.

Ključno je da zajednica projekt doživi kao svoj. Korisnici nisu pasivni primatelji pomoći već aktivno sudjeluju, osnažuju se i kroz cijeli proces doživljavaju promjene.

„Volonter nije samo netko tko zabija čavao. On je pokretač društvenih promjena.“

Roberto Pătrașcoiu, Habitat for Humanity Romania, 2025.

Izazovi i rješenja

- Izazovi uključuju usklađivanje brzine djelovanja s dugoročnom kvalitetom, osiguravanje dovoljno resursa te odgovaranje na složene potrebe marginaliziranih zajednica.
- Habitat na te izazove odgovara tako da otpornost integrira u svaki korak svojeg rada, naglašavajući dostojanstvo, kontinuitet i partnerstva.

Strategije održivosti

Model obnovljivog fonda osigurava da se jednom uložena sredstva ponovo koriste za nove projekte. Dugoročna partnerstva s tvrtkama i gradovima omogućuju kontinuitet rada. Habitat for Humanity Romania ulaže i u zagovaranje da bi utjecao na sistavne stambene politike i ugradio otpornost izvan okvira pojedinačnih projekata.

Mogućnost primjene i širenja

Trofazni model može se primijeniti u bilo kojem kontekstu pogođenom katastrofama ili stambenom krizom. Kombinacija brze reakcije, sukreiranja s korisnicima i dugoročnog planiranja otpornosti već je prenesena i na druge projekte u Rumunjskoj i u inozemstvu.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite od stanovanja, završite s dostojanstvom. Siguran smještaj temelj je na kojem ljudi ponovo grade svoje živote.

Nemojte sve podrediti brzini: oporavak uključuje i izgradnju odnosa, ne samo zidova.

Volontiranje je transformativno, kako za zajednicu tako i za same volontere.

Volonteri nisu samo pomoć, oni postaju dio priče.

Anegdote su važne, ali jednako su važna i dugoročna istraživanja. Potrebno je više longitudinalnih studija da bismo u potpunosti obuhvatili učinak. Priče nam pomažu da osjetimo istinu koja stoji iza podataka.

Radite sa zajednicom, a ne za nju. Zajedničko stvaranje povećava održivost i povjerenje.

„Medusektorska suradnja donosi sistavne promjene. Organizacije civilnog društva, lokalne vlasti i poduzeća moraju djelovati zajedno ako želimo graditi zajednice koje traju.”

Roberto Pătraşcoiu, Habitat for Humanity Romania, 2025.

Volonterski centar Leitrim

PODRUČJE DJELOVANJA

Irska (na nacionalnoj razini, uz snažnu lokalnu prisutnost u gradovima i općinama)

NOSITELJ INICIJATIVE

Volonterski centar Leitrim (Volonterski centar Leitrim)

GODINA OSNUTKA

2020.

GLAVNI CILJEVI

- Jačanje otpornosti zajednice kroz povezivanje ljudi s društvenim temama koje su im važne.
- Izgradnja suradnje između sjevernog i južnog Leitrima, područja koja su tradicionalno bila razdvojena povijesnom i prostornom podjelom.
- Pomak od kulture oskudice prema kulturi dijeljenja kapaciteta i međusobne podrške.

Osnovan u listopadu 2020. godine, Volonterski centar Leitrim razvio se iz malog lokalnog info-servisa o volontiranju u županijsko središte koje povezuje volonterke i volontere s organizacijama diljem zajednice. Uz podršku nacionalne organizacije Volunteer Ireland i kroz terenski rad prve zaposlene osobe Centar je u kratkom vremenu izgradio snažnu mrežu odnosa u cijeloj županiji. Centar pruža edukacije i savjetodavnu podršku te provodi postupke provjere podobnosti za volontiranje, osobito u radu s ranjivim skupinama, čime doprinosi jačanju lokalnih kapaciteta i povjerenja u volonterski angažman. Nakon pandemije razvio je program *Community Volunteers* te je, u suradnji sa županijskim vijećem, pokrenuo

inicijative poput sustava zajedničkog korištenja automobila i programa podrške novopridošlim stanovnicima iz Ukrajine i drugih zemalja.

Za Volonterski centar Leitrim otpornost zajednice znači istodobno jačanje interne suradnje i dugoročnih partnerstava s lokalnim vlastima i organizacijama u zajednici. Riječ je o svjesnom odmaku od natjecateljskog pristupa i izgradnji kulture međusobne podrške i dijeljenja resursa. Iako je riječ o procesu koji je vremenski zahtjevan, upravo takav suradnički pristup stvara temelje za povezaniju i otporniju zajednicu.

Ključne aktivnosti i pristupi

- Volonterski centar Leitrim prilagođava svoj rad potrebama lokalne zajednice te svaku godinu započinje aktivnostima na terenu da bi povezao volontere i organizacije, poboljšavajući pritom svoje usluge i jačajući društvene veze u zajednici. Svakodnevni rad uključuje registraciju volonterki i volontera, podršku inicijativama u zajednici te organizaciju kulturnih aktivnosti i aktivnosti usmjerenih na dobrobit sudionika, uključujući osobe iz Ukrajine i osobe pod međunarodnom zaštitom.
- Shema zajedničkog korištenja automobila pokazuje kako volonterske inicijative mogu odgovoriti na potrebe koje nisu u potpunosti pokrivena postojećim uslugama, pružiti podršku ranjivim stanovnicima i smanjiti pritisak na hitne službe. LVC priprema zajednice za krize izgradnjom mreža podrške i otpornosti.
- Edukacija i rad na terenu ključni su alati centra. Nedavne radionice bile su usmjerene na komunikacijske vještine i vještine slušanja, kao i timski rad kroz Enneagram model ličnosti. Time su unaprijeđeni samosvijest i suradnja zaposlenika i volontera, te su dodatno ojačani temelji za zajedničko djelovanje.

Financiranje

- Volonterski centar Leitrim primarno financira Ministarstvo za ruralni i društveni razvoj, uz dodatne prihode povezane s nacionalnim sustavom sigurnosne provjere volontera i iznajmljivanja prostora lokalnom zavodu za zapošljavanje. Ovi manji izvori financiranja omogućuju dodatne aktivnosti i pokrivaju potrebe koje nisu obuhvaćene osnovnim prihodima, što omogućuje neometani svakodnevni rad Centra.
- Financijska održivost dodatno se osigurava transparentnim izvještavanjem i kontinuiranom komunikacijom postignutih rezultata prema donatorima, poput Ministarstva i organizacije Volunteer Ireland. Jasno predstavljeni učinci potvrđuju opravdanost daljnjih ulaganja. Na lokalnoj razini, sposobnost prilagodbe promjenjivim potrebama zajednice, bilo da je riječ o izazovima povezanim s klimatskim promjenama ili drugim okolnostima, omogućuje Centru da ostane relevantan i dodatno učvršćuje temelje za dugoročnu podršku.

Međusektorska suradnja

- Volonterski centar Leitrim blisko surađuje s lokalnim partnerima, primjerice s inicijativom *Leitrim Age Friendly Alliance*, s kojima dogovara provedbu aktivnosti koje odgovaraju na potrebe zajednice. To uključuje i organiziranje prijevoza te podršku integraciji tražitelja azila i osoba iz Ukrajine. Volonterke i volontere uključuju kroz festivale, biltene, edukacije i redoviti kontakt, što olakšava komunikaciju i stvara mrežu ljudi koji rade prema istom cilju.
- Važna je i suradnja sa susjednim volonterskim centrima, posebice s Volonterskim centrom Sligo. Redovito razmjenjuju ideje i iskustva, zajedno pripremaju aktivnosti poput Nacionalnog tjedna volontiranja i, kada je potrebno, upućuju volonterke i volontere na projekte jedni drugih. Naglasak je na međusobnoj podršci i dijeljenju resursa, što omogućuje bolje usluge i manje preklapanja aktivnosti, čime zajednica na kraju dobiva više.

Rezultati i utjecaj

- Volonterski centar Leitrim značajno je pridonio jačanju otpornosti zajednice potičući pozitivan pristup, osnaživanje pojedinaca i osjećaj zajedničke svrhe. U okruženju u kojem često prevladavaju negativne vijesti, Centar pokazuje ljudima da imaju moć nešto promijeniti, pomažući zajednicama da se lakše povežu, udruže snage i učinkovitije odgovore na izazove.
- Učinak se sustavno prati kroz iVOL, nacionalnu bazu podataka o volontiranju, kao i putem redovitih upitnika, pri čemu je oko 90 % povratnih informacija pozitivno. Osim kvantitativnih pokazatelja, osobne priče volontera i korisnika dodatno svjedoče o tome koliko Centar utječe na živote ljudi i jača osjećaj pripadnosti u zajednici.
- Od svojeg osnutka LVC je postao prepoznatljiv i važan dio života zajednice, što potvrđuju i lokalne vlasti, razvojne agencije te mreža PPN. Danas okuplja gotovo 1 000 volontera i surađuje sa 125 organizacija, što su iznimno značajne brojke za malo, pretežno ruralno područje. Suradnja s PPN-om dodatno je proširila doseg Centra kroz edukacije o upravljanju, upotrebi Canve, procjeni rizika i osvještavanju rasizma, a istodobno je pridonijela jačanju međusobnog povjerenja i izgradnji snažnijih mreža u zajednici.

Dobar primjer predstavlja prirodni mural u dječjem vrtiću Childhood Days u Drumshambu, koji je oslikalo 15 volonterki i volontera iz Irske i različitih međunarodnih zajednica. Šareni mural obogatio je prostor vrtića, a volonterima pružio snažno i smisleno iskustvo koje je potaknulo veće uključivanje lokalne zajednice i nadahnulo druge na sudjelovanje. Istodobno, kontinuirana podrška osobama oboljelima od raka, tražiteljima azila i ukrajinskoj zajednici dodatno učvršćuje međuljudske odnose te jača otpornost zajednice kroz suradnju i solidarnost.

Uključivanje zajednice i volontera

- Uključivanje zajednice često započinje kroz pojedinačne događaje, koji s vremenom postaju ulazna točka za dugoročnije sudjelovanje.
- Iako se za povezivanje s volonterima koristi nacionalna baza podataka, ključ uspjeha leži u osobnom pristupu i nastavku komunikacije. Pozitivna iskustva postaju temelj za izgradnju trajnih odnosa. Takav fleksibilan pristup, uz redovit rad na terenu i posjete IPAS centrima, jača povjerenje i potiče dugoročni angažman.
- Angažman volontera održava se kroz edukacije, besplatne tečajeve i društvena događanja, koja doprinose osjećaju prepoznatosti, vrijednosti i povezanosti. Radionice o različitostima i timski sastanci dodatno osnažuju zajednicu te jačaju otpornost i uključenost.

Izazovi i rješenja

- Prijevoz je jedan od najvećih izazova jer ograničene mogućnosti utječu na pristup uslugama i uključivanje.
- Napredak je često spor i teško ga je odmah uočiti, što može izazvati frustraciju.
- Postoji rizik od pada motivacije kad se unatoč svim naporima prepreke ne otklanjaju.
- Djelovanje na svim razinama: prema lokalnim i nacionalnim vlastima te zastupnicima u irskom i Europskom parlamentu da bi ključne teme ostale na dnevnom redu.
- Upornost i zagovaranje dio su dugoročne strategije, kao i stalno podsjećanje na problem sve dok promjena ne bude moguća.
- Održavanje hrabrosti i ustrajnosti, djelujući kao prepoznatljiv glas svoje zajednice, uz postupno stvaranje uvjeta za stvarne promjene.

Strategije održivosti

- Budućnost inicijative počiva na snažnim resursima i predanim ljudima. Podrška Ministarstva za ruralni i društveni razvoj posljednjih je godina porasla, a važnu ulogu u procesu imaju i dužnosnici koji u njega unose svoje iskustvo i stručnost. Na lokalnoj razini ključno je zadržati sposoban i predan tim, kako među zaposlenima tako i u upravnom odboru, te nastaviti aktivno surađivati s partnerima iz zajednice, volonterskog i javnog sektora.
- Dugoročna održivost gradi se ustrajnošću: nastavak rada onoga što funkcionira, učenje iz pogrešaka i prilagodba novim izazovima. Takva dosljedna predanost omogućuje Centru da i dalje raste i ostane na usluzi zajednici u godinama koje dolaze.

Mogućnost primjene i širenja

LVC je dio irske mreže od 29 volonterskih centara, što osigurava prisutnost sličnog modela u svakoj županiji. Suradnja s volonterskim centrom u županiji Sligo pokazuje da se ovaj pristup može prilagoditi i primjenjivati i u drugim sredinama.

Ključna saznanja i preporuke

Ako želite pokrenuti inicijativu u zajednici u Leitrimu, prvo je važno provjeriti postoji li stvarna potreba za onim što planirate raditi. Malo istraživanja i jasni dokazi pomažu da inicijativa stvarno bude u skladu s onim što ljudima znači. Zatim se okuplja manja ekipa ljudi kojima je stalo i koji žele napraviti promjenu na bolje. Registracija u PPN-u omogućuje povezivanje s drugim lokalnim grupama i pristup korisnim resursima.

Sve što je vezano uz procedure, pravilnike i procjene rizika može djelovati zastrašujuće, ali Volonterski centar je tu da pomogne snaći se u tim zahtjevima. Ključno je pronaći prave volonterke i volontere. Ne radi se samo o broju već i o motivaciji i spremnosti na odgovornost

Kroz cijeli proces važno je tražiti pomoć i osloniti se na mreže podrške. Pokretanje inicijative u zajednici je proces koji zahtijeva fleksibilnost, ustrajnost i suradnju, čime se postiže otpornost zajednice na duge staze.

Josephine Stroker, Volonterski centar Leitrim,
2025.

Od svjetla do nasljeđa: izgradnja otpornosti zajednice kroz umjetnost, sjećanje i prisutnost

PODRUČJE DJELOVANJA

Cluj-Napoca, Romania

NOSITELJ INICIJATIVE

Udruga Daisler

GODINA OSNUTKA

2016.

GLAVNI CILJEVI

- Stvaranje emocionalno snažnih javnih prostora koji povezuju ljude međusobno i s njihovim okruženjem.
- Omogućavanje pristupa umjetnosti i kulturi zajednicama koje su zapostavljene ili isključene.
- Korištenje sjećanja, identiteta i pričanja priča kao alata za uključivanje i jačanje otpornosti.
- Obnavljanje povjerenja kroz kontinuitet i prisutnost, a ne kroz formalne intervencije.
- Osnaživanje zajednica da kroz svjetlo i poruke u javnom prostoru izraze i oblikuju vlastite priče.

Udruga provodi više projekata, kao što su *Lights On*, *Memoriile Luminii*, *Spotlight on Heritage*, *Pop-Up Light Lab* i *Collaboratorium*, koji pojačavaju glas zajednice, emocionalno povezuju ljude i njeguju povjerenje, istovremeno potičući sudionike da aktivno oblikuju promjene u svojoj zajednici. Udruga susreće ljude ondje gdje se u tom trenutku nalaze, emocionalno, fizički i kulturno, te pruža autentična, neinstitucionalna iskustva koja vode prema dugotrajnoj promjeni.

Za Udrugu Daisler otpornost zajednice gradi se kroz prisutnost. Ona ne proizlazi iz strategija na papiru već iz stvarnih susreta u kojima se ljudi osjećaju viđeno, saslušano i zapamćeno. Udruga vjeruje da otpornost raste kada se sjećanja, emocije i svakodnevni život ljudi prepoznaju i odraze u javnom prostoru. „Mi donosimo svjetlo, ali značenje mu daju ljudi“, kaže direktor Andi Daisler.

Ključne aktivnosti i pristupi

Udruga provodi više različitih projekata, od kojih svaki odgovara na određene društvene ili emocionalne potrebe:

- *Lights On* donosi osvijetljene riječi u javni prostor, stvarajući zajednička iskustva ljepote i trenutke za promišljanje.
- *Memoriile Luminii* prikuplja priče starijih generacija o svjetlu i pretvara ih u instalacije koje odaju počast sjećanju i identitetu.
- *Spotlight on Heritage* ponovo otkriva zanemarene lokalitete kulturne baštine, čineći ih vidljivima kroz svjetlosnu umjetnost.
- *Pop-Up Light Lab* otvara razigran i inkluzivan prostor za istraživanje znanosti i kreativnosti, namijenjen djeci i obiteljima.
- *Collaboratorium* dovodi umjetnike na privremeni boravak u manjim mjestima, gdje žive uz lokalno stanovništvo i zajedno s njim osmišljavaju intervencije ukorijenjene u svakodnevicu.

Tipičan tijek rada započinje slušanjem, nastavlja zajedničkim stvaranjem i održava povratkom. Male geste, kao što su zajednički obrok, pamćenje imena i ponovno uključivanje istih ljudi u aktivnosti, svjesno su odabrani oblici kontinuiteta koji postupno grade duboko povjerenje.

Financiranje

- Financijska sredstva često su ograničena i dolaze iz manjih natječajâ, potpore poduzetnika za logistiku te pojedinačnih donacija.
- Udruga pritom koristi ugled koji je izgradila kroz dosljednu brigu i autentičan pristup da bi privukla dodatne resurse.
- Tvrtke doniraju materijale jer se emocionalno poistovjećuju s misijom organizacije.
- Održivost njihova rada ne ovisi o infrastrukturi već o namjeri, savezništvima i povjerenju koje su postupno izgradili u zajednicama u kojima djeluju.

Međusektorska suradnja

Suradnja nikada nije simbolična već je utkana u svaki korak procesa.

- Stanovnici sami biraju izraze koji će biti dio instalacija, djeca smišljaju vlastiti vokabular za svjetlo, starije generacije dijele svoje priče, a umjetnici sudjeluju ne radi prestiža već da bi ostvarili smislenu povezanost.
- Lokalne vlasti sve su otvorenije za ovakav rad jer prepoznaju konkretne društvene učinke.
- Tvrtke su s istinskim entuzijazmom osigurale materijale i logističku podršku.

Rezultati i utjecaj

- Emocionalno iscjeljivanje i povezivanje u zajednicama koje su rascjepkane ili slabije uključene.
- Aktivnosti koje potiču građanski angažman, poput čišćenja, ukrašavanja prostora i volontiranja.
- Povećan osjećaj ponosa i „vlasništva“ nad javnim prostorima.
- Uključivanje ljudi koji inače ne sudjeluju u kulturnim programima.
- Lokalne vlasti sve su otvorenije za kulturne i „emocionalne“ intervencije u prostoru.
- Duboko povjerenje u zajednici zahvaljujući dugotrajnoj prisutnosti i ponovnim dolascima.
- Uključivanje mladih kroz igru, znatiželju i programe koji se oslanjaju na sjećanja zajednice.

Uključivanje zajednice i volontera

- Sudjelovanje ovdje nije simbolično već je u samoj srži rada udruge. Stanovnici sami biraju svjetlosne poruke, dijele vlastite priče i sudjeluju u postavljanju instalacija. Djeca osmišljavaju „rječnik svjetla“, starije osobe daruju uspomene pune emocija, a umjetnici se uključuju ne zbog vidljivosti ili prestiža nego zbog želje da rade nešto što ima stvarno značenje.
- U jednom kvartu u Cluju poruka „Together is Better“ nije ostala samo na razini slogana već je potaknula susjede da zajedno očiste prostor, ured ga i nastave o njemu brinuti.
- Jedna je volonterka izjavila: „Prvi put imam osjećaj da sam stvarno korisna.“ Starija gospođa rasplakala se kada je vidjela svoju priču iz djetinjstva projiciranu na pročelju zgrade: „Kao da je moja uspomena ponovo oživjela.“
- Poduzeća su pružila logističku podršku ne iz formalne obveze već zato što su se prepoznala u vrijednostima ovih aktivnosti. Prilikom donacije materijala direktor jedne tvrtke rekao je: „I mi želimo osvijetliti.“
- Umjetnici se biraju ne samo prema tehničkoj vještini nego i prema spremnosti na emocionalnu prisutnost. Kako jedan od njih kaže: „Moraš stvarno biti tu, a ne samo doći i odraditi.“

Izazovi i rješenja

- Izazovi uključuju ograničena financijska sredstva, osjetljivost neformalnih oblika uključivanja te početnu skepsu institucija.
- Na te izazove Daisler odgovara dosljednim radom, niskobudžetnim intervencijama i jasnim pokazivanjem učinka kroz stvarno i autentično sudjelovanje ljudi. Upravo zahvaljujući dugotrajnoj prisutnosti u zajednicama, udruga je s vremenom uspjela početnu skepsu pretvoriti u povjerenje.

Strategije održivosti

- Inicijativa je često nedovoljno financirana, ali se održava zahvaljujući savezništvima, skromnim resursima i ugledu koji je udruga s vremenom izgradila kroz dosljednu brigu i predanost. Budući da je ljudi u zajednici prepoznaju kao iskrenu i autentičnu, rado se i sami uključuju te pridonose njezinu kontinuitetu.
- Model je održiv jer je jednostavan, prilagodljiv i snažno utemeljen na odnosima. Svaka je instalacija drukčija, ali svima je zajednička autentičnost koju zajednica lako prepoznaje. Udruga se oslanja na jasnu namjeru, povjerenje i spremnost ljudi da i nakon završetka aktivnosti nastave živjeti i prenositi duh onoga što su stvorili.

Mogućnost primjene i širenja

- Daislerov model je jednostavan, temeljen na odnosima i lako prenosiv. Funkcionira jer se prilagođava lokalnom kontekstu. Nijedna instalacija nije ista, ali sve dijele istu emocionalnu istinu.
- Njegova prenosivost proizlazi iz jednostavnosti i iskrenosti: relevantnosti za ljude, sukreiranja, niskobudžetne logistike i neinstitucionalnog pristupa. Projekti se već primjenjuju u drugim gradovima i manjim ruralnim zajednicama diljem Rumunjske.

Ključna saznanja i preporuke

„Otpornost se ne gradi riječima, nego stalnom prisutnošću.“

„Mi donosimo svjetlo, ali značenje mu daju ljudi.“

„Učinak nismo planirali. Pratili smo emociju, a rezultati su se pojavili sami.“

Andi Daisler, Udruga Daisler, 2025.

„Ja til eldre“ – *think tank* u Bogstadu

PODRUČJE DJELOVANJA

Oslo, Norveška, s nacionalnim dosegom kroz digitalne aktivnosti.

NOSITELJ INICIJATIVE

Neformalni seniorski *think tank* pod koordinacijom Odda Granna

GODINA OSNUTKA

2008.

GLAVNI CILJEVI

- Povećati kvalitetu života i otpornost starijih osoba kroz poticanje mentalne aktivnosti, međuljudskih odnosa i građanskog angažmana.

Osnovan 2008. godine, Ja til eldre („Da starijima“) je neformalni *think tank* sa sjedištem u Oslu, koji putem digitalnih kanala dopire do starijih osoba diljem Norveške. Njegova je osnovna svrha unaprijediti kvalitetu života i otpornost starijih osoba poticanjem mentalne aktivnosti, izgradnje međuljudskih odnosa i građanskog angažmana. Inicijativa pokazuje da starenje ne znači povlačenje već da može predstavljati aktivan doprinos društvu.

Za Ja til eldre otpornost znači očuvanje bistrine uma, snažnih društvenih mreža i utjecaja u zajednici u životnoj dobi kada su ljudi često zapostavljeni. Starije osobe se ne doživljavaju kao pasivne korisnike skrbi već kao aktivne sudionike u kreiranju rješenja koja donose dobrobit cijeloj zajednici.

Ključne aktivnosti i pristupi

Inicijativa se temelji na maloj, dosljednoj skupini starijih osoba koje se svaka dva tjedna sastaju u Bogstadu da bi raspravljali o temama važnima za starije osobe, ali i za društvo u cjelini. Svaki susret uključuje:

- uvodno izlaganje o odabranoj temi
- strukturirani dijalog
- Nastavak dijaloga prema potrebi.

Ideje koje nastanu pretvaraju se u prijedloge i, gdje je to primjenjivo, prosljeđuju javnim institucijama, organizacijama ili medijima.

Osim samog *think tanka*, inicijativa organizira i:

- Stormøter („velike susrete“) dvaput godišnje, s više od stotinu sudionika, uz glazbu i izlaganja stručnjaka
- manje, redovite susrete u Lillestrømu, na kojima sudjeluje od 50 do 100 osoba
- događaje koji se prenose uživo i dosežu do 4 000 digitalnih pratitelja
- Tiden Nå, internetsko glasilo posvećeno temama važnima za starije osobe.

Financiranje

Inicijativa se financira iz fondacije Gjensidigestiftelsen, lokalnih sponzorstava, crowdfunding kampanja i skromnih članarina. Podržavaju je i privatni donatori. Sredstva su uvijek ograničena jer većina zaklada prvenstveno podržava programe za djecu i mlade. Skupina taj nedostatak nadoknađuje kreativnošću, volonterskim angažmanom i štedljivim, učinkovitijim načinom rada.

Međusektorska suradnja

Iako inicijativa nema formalne partnerske odnose, uspješno promiče svoje ideje prema:

- lokalnim vlastima i gradskim odjelima
- javnim medijskim kućama, poput NRK-a
- Prijevozničkim ili prometnim organizacijama, kao što je Ruter
- školama i crkvama, za programe međugeneracijskog učenja.

Rezultati i utjecaj

Učinak se prati kroz odaziv na događaje, broj sudionika, objave na društvenim mrežama te izravne povratne informacije sudionika.

Među ključnim postignućima su:

- pokretanje novih medijskih sadržaja i usluga prijevoza prilagođenih starijim osobama
- javne kampanje i prosvjedi koji su, nakon najave gašenja, rezultirali ponovnim uvođenjem radijskog programa NRK P1+
- poboljšanje mobilnosti starijih osoba diljem Osla kroz uvođenje „Pink Buses“
- zabilježeni slučajevi u kojima su hitne identifikacijske iskaznice doslovno spasile živote
- povezivanje tisuća starijih osoba putem susreta uživo i digitalnih platformi.
- Skupina je 2020. godine dobila Kulturnu nagradu gradske četvrti Oslo Vestre Aker za doprinos dobrobiti starijih osoba i inovativan pristup.
- Inicijativa jača mentalnu otpornost, smanjuje osjećaj usamljenosti te pruža prilike za aktivno sudjelovanje i cjeloživotno učenje, što su ključni elementi pripremljenosti i društvene kohezije.

Kada je NRK najavio ukidanje programa P1+, žestoka javna reakcija, koju je koordinirao Ja til eldre, rezultirala je ponovnim uvođenjem programa. „Pink Buses“ i dalje olakšavaju kretanje gradom i poboljšavaju kvalitetu života tisuća starijih osoba u Oslu.

Uključivanje zajednice i volontera

Think tank u potpunosti počiva na volonterskom angažmanu. Starije osobe sudjeluju jer su im razgovori smisleni i poticajni. Njihovo zadržavanje ne ovisi o formalnim strukturama već o intelektualnom izazovu, prijateljstvima i osjećaju svrhe.

U međugeneracijskim projektima uključuju se i mlađi volonteri kao mentori, pri čemu i sami stječu dragocjeno iskustvo.

Izazovi i rješenja

- Prirodni odljev članova – skupina se smanjuje kako sudionici stare.
- Teško je privući nove sudionike zbog stigme povezane s terminom „stariji“.
- Ograničena medijska pažnja i slaba vidljivost u javnosti.
- Financijska ograničenja koja smanjuju mogućnosti za šire uključivanje novih ljudi.
- Razvijeni su modeli dijaloga u manjim grupama da bi se olakšalo sudjelovanje.
- Sudionici se potiču da uključe prijatelje i susjede kroz neformalno „vršnjačko“ umrežavanje.
- Provedena je strateška pauza za obnovu kontakt-lista i osvježavanje načina komunikacije s javnošću.
- Osmišljeni su praktični alati (npr. kartice za hitne situacije) i privlačni sadržaji (npr. program P1+) koji bolje dopiru do ljudi.

Strategije održivosti

Skupina želi svoj prostor u Lillestrømu pretvoriti u nacionalno središte za inicijative namijenjene starijim osobama, koje bi povezivalo događanja uživo i digitalne prijenose. U fokusu su teme sigurnog života u vlastitom domu i snalaženja u digitalnom okruženju.

Mogućnost primjene i širenja

Model je u potpunosti pogodan za preuzimanje i prilagodbu. Već je nadahnuo slične skupine u drugim gradovima. *Think tank* dijeli svoje metode bez naknade i potiče druge da pokrenu lokalne dijaloške forume.

Ključna saznanja i preporuke

„Krenite od malog. Prvo prepoznajte stvarnu, konkretnu potrebu. Nemojte polaziti samo od želje da pomognete. Usmjerite se na ono što je zaista potrebno. Kad odgovorite na pravu potrebu, drugi će se sami uključiti.”

„Vaši su korisnici ljudi kojima želite pomoći, ali to su i volonterke i volonteri. Slušajte i jedne i druge.”

Ja til eldre, 2025.

Izgradnja otpornosti kroz brigu o zdravlju – Norveška udruga žena za javno zdravlje

PODRUČJE DJELOVANJA

Norveška

NOSITELJ INICIJATIVE

Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS), s 500 lokalnih ogranaka, 19 regionalnih podružnica i nacionalnim tajništvom u Oslu.

GODINA OSNUTKA

1896.

GLAVNI CILJEVI

- Jačati otpornost zajednica kroz brigu o zdravlju, pripravnost i aktivno sudjelovanje, s posebnim naglaskom na žene i obitelji.

Osnovana 1896. godine, Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS) djeluje u području javnog zdravlja i jedna je od najstarijih i najvećih norveških udruga žena. Djeluje kroz 500 lokalnih ogranaka, 19 regionalnih podružnica i nacionalno tajništvo u Oslu. Njezin se rad temelji na skrbi, širenju znanja o zdravlju, pripravnosti i snažnim mrežama podrške u zajednici, s posebnim naglaskom na žene i obitelji.

Za NKS otpornost je praktična i snažno utemeljena na odnosima. Podrazumijeva spremnost zajednica na izvanredne situacije, ali i izgradnju emocionalnih i društvenih mreža podrške. Skrb, znanje o zdravlju i vodstvo žena čine okosnicu njihova pristupa i dugoročnog djelovanja.

Ključne aktivnosti i pristupi

NKS djeluje na trima razinama: nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj. Lokalni ogranci su autonomne pravne osobe koje upravljaju operativnim radom, uključujući regrutaciju volontera, organizaciju događaja i hitne intervencije u kriznim situacijama.

Uobičajene aktivnosti uključuju:

- vježbe pripravnosti na krizne situacije i suradnju s općinama i gradovima
- „susrete sigurnosti” (Trygghetstreff), za jačanje praktične i emocionalne pripravnosti
- informiranje građana o pripravnosti za izvanredne situacije
- evidentiranje defibrilatora i održavanje edukacija o pružanju prve pomoći
- provedba edukacija u školama i na fakultetima
- kontinuirano uključivanje novih volontera i pružanje podrške
- razvoj mreže volonterki i volontera za brzi odgovor u kriznim situacijama
- Uobičajene metode rada uključuju kratke *online* sastanke i mjesečne webinare, nacionalne programe edukacije iz područja zdravlja i skrbi, uvođenje volonterki i volontera u njihove uloge uz jasne upute i podršku te kampanje podizanja svijesti, primjerice „zalihe za 7 dana” s popisom osnovnih potrepština za izvanredne situacije.

Financiranje

- članarine
- dobrotvorne priredbe
- nacionalni fondovi poput Fonda za istraživanje zdravlja žena i Fonda za djecu i mlade
- projektna sredstva iz javnih i privatnih izvora
- zagovaranje za namjenska sredstva iz državnog proračuna

Medusektorska suradnja

- NKS s općinama i gradovima ima formalne sporazume o aktiviranju u kriznim situacijama. Blisko surađuje s policijom, vatrogasnim postrojbama, civilnom zaštitom i nacionalnom gardom.
- Partnerstva s poslovnim sektorom su ograničena i njima se pažljivo upravlja da bi se očuvala neovisnost organizacije.

Rezultati i utjecaj

Kroz edukaciju o pripravnosti, inicijative utemeljene na skrbi i dugoročnu prisutnost u zajednicama NKS značajno jača i psihološku i praktičnu otpornost norveškog društva.

Učinak se vidi kroz:

- rast broja članova i razine uključenosti
- odaziv i povratne informacije s javnih događaja
- preuzimanje i institucionalizaciju ranijih inicijativa (npr. kada su općine preuzele savjetovališta za majke i djecu koja je izvorno razvijao NKS)
- veću osviještenost o pripremi za izvanredne situacije i mentalnoj otpornosti
- osnaživanje žena te volonterki i volontera na lokalnoj razini
- bolju pripravnost i uključenost u lokalnim zajednicama
- podršku javnom mentalnom zdravlju kroz inicijative poput savjetovališta za obitelji osoba s problemima ovisnosti
- snažniji javni dijalog o osobnoj i kolektivnoj pripravnosti na izvanredne situacije.
- Odaziv zajednice uglavnom je pozitivan, iako je vidljivost NKS-a u javnosti i dalje manja nego što bi željeli. Fastelavnsris (ukrašene grančice koje se svake godine prodaju) jedan je od najprepoznatljivijih simbola, a prihodi od prodaje financiraju važno istraživanje zdravlja žena.

NKS-ova mreža savjetovališta za obitelji pogođene ovisnošću pruža besplatnu podršku diljem zemlje. Ta je inicijativa danas djelomično financirana iz državnog proračuna i ima mjerljiv učinak na pojedince, obitelji, ali i na javne politike.

Uključivanje zajednice i volontera

Volonteri se uključuju u dugoročne i ad-hoc aktivnosti. Motivacija i angažman volontera održavaju se kroz:

- lako dostupne, smislene aktivnosti (npr. ručni rad, pečenje kolača, razmjena znanja)
- održavanje redovitih *online* sastanaka i kontinuirano informiranje od strane tajništva
- velika nacionalna i regionalna okupljanja radi edukacije i umrežavanja
- pružanje prilika za napredovanje i specijalizaciju unutar organizacije.

Izazovi i rješenja

- Pronalaženje novih članova, osobito među mlađim generacijama.
- Veća vidljivost u javnosti.
- Izbjegavanje oslanjanja isključivo na starije skupine volontera.
- Pronalaženje ravnoteže između vrijednosti volonterstva i mogućih komercijalnih partnerstava, uz jači naglasak na lako dostupne aktivnosti temeljene na interesima novih volonterki i volontera.
- Veći naglasak na lako dostupnim aktivnostima u koje se novi volonteri i volonterke mogu uključiti prema vlastitim interesima.
- Povezivanje sa školama, zdravstvenim ustanovama i centrima u zajednici.
- Aktivnosti usmjerene prema javnosti, poput informativnih štandova i posjeta školama.
- Promišljeno korištenje nacionalnih medija i zagovarački utjecaj na javne politike.

Strategije održivosti

- Aktivno uključivanje u političke procese da bi se osigurala sredstva za ključne inicijative.
- Prikupljanje donacija kroz lokalne akcije prikupljanja sredstava, poput tombola, sajмова i prodaje fastelavnsris grančica.
- Jačanje unutarnjih kapaciteta kroz edukacije i decentraliziranu podjelu odgovornosti.
- Usmjeravanje na inicijative koje uz mala ulaganja donose velik učinak i pritom su u skladu s vrijednostima zajednice.

Mogućnost primjene i širenja

S obzirom na to da NKS već djeluje u gotovo svim lokalnim zajednicama diljem Norveške, daljnji razvoj usmjeren je ponajprije na dosezanje novih skupina i povećanje angažmana. Sam model pritom je dovoljno fleksibilan da se može prilagoditi i primijeniti u drugim zemljama.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite jednostavno. Ponudite smislene i lako dostupne aktivnosti u koje se ljudi mogu uključiti bez puno prepreka. Oslonite se na postojeće interese, bilo da je riječ o pletenju ili organiziranju događaj, i na njima gradite angažman. Vjerujte u snagu brige i zajedništva.

Norske Kvinners Sanitetsforening, 2025.

Primjeri dobre prakse

Pripravnost i djelovanje u kriznim situacijama

Pripravnost nije samo ono što radimo kad se dogodi katastrofa. Ona počinje puno ranije, u trenucima kad je još sve mirno, kada gradimo sustave, partnerstva i mreže na koje se možemo osloniti. Sljedeći primjeri pokazuju kako zajednice mogu okupiti volonterke i volontere, bolje se uskladiti s nadležnim službama i ostati prilagodljive kada nastupe izvanredne situacije.

Lokalni volonterski centar „Pack mas” - povezivanje ljudi i jačanje otpornosti u kriznim situacijama

PODRUČJE DJELOVANJA NOSITELJ INICIJATIVE GODINA OSNUTKA	Okrug Rottal Inn, Njemačka Lokalni volonterski centar „Pack mas” 2017.
GLAVNI CILJEVI	<ul style="list-style-type: none"> • Uključivanje i savjetovanje volontera, organizacija i udruga te upravljanje bankom hrane u Arnsdorfu. • Ova se organizacija vidi kao poveznica između civilnog društva, općine, humanitarnih organizacija i drugih relevantnih dionika.

**pack
ma's** Freiwilligenagentur
Hans Lindner Stiftung

Od 2017. godine volonterski centar „Pack mas” djeluje u okrugu Rottal Inn, uz podršku Zaklade Hans Lindner, privatne dobrotvorne zaklade koju je osnovala poduzetnička obitelj. „Pack mas” pokriva cijeli okrug s oko 120.000 stanovnika. U suradnji s Uredom za koordinaciju građanskog angažmana (KoBE) pri okružnoj upravi, zaduženja su jasno podijeljena.

Za „Pack mas” otpornost zajednice znači živu umreženost i dobru komunikaciju. To uključuje fleksibilno mobiliziranje resursa i pristup koji se temelji na učenju, pri čemu se postupci prilagođavaju na temelju iskustava iz svake krize. U središtu svega je baza volonterki i volontera, koja se po potrebi može brzo aktivirati.

Organizacija uči iz prethodnih iskustava i te spoznaje ugrađuje u pripremu za buduće krize.

Ključne aktivnosti i pristupi

Volonterski centar razvio je jasno utvrđene postupke za krizne situacije.

- To uključuje aktiviranje postojećih mreža, primjerice brzo sazivanje okruglih stolova s relevantnim dionicima. U radu se koristi i baza volontera *Freinet*, koja omogućuje brzu prijavu i raspoređivanje volonterki i volontera.
- Osim same baze, centar se oslanja na kontinuirani protok informacija, koordinaciju prilagođenu konkretnoj situaciji te ciljane edukacije za volonterke i volontere, kao i za zaposlenice i zaposlenike.

Tijekom krize uzrokovane ratom u Ukrajini, sustav Freinet koordinirao je oko 250 kontakata s obiteljima koje su nudile smještaj. Volonterke i volonteri osiguravali su smještaj, organizirali prijevoz donacija, vodili tečajeve jezika i pomagali oko brige za djecu. Uključivanje zajednice temelji se na povezivanju vještina s potrebama, tako da svaki doprinos ima smisla i stvarnu vrijednost.

Financiranje

- Financiranje se ponajprije osigurava kroz Zakladu Hans Lindner i Bavarsko ministarstvo za socijalna pitanja.
- Za dugoročnu održivost važni su raznoliki izvori financiranja i jasno prepoznavanje dodatne vrijednosti koju centar donosi zajednici. U tom smjeru idu i njihove ambicije da u budućnosti osiguraju dio sredstava i iz sustava zaštite i spašavanja.

Međusektorska suradnja

Suradnja s drugim sektorima odvija se na više razina.

- Suradnja s tijelima vlasti i hitnim službama provodi se kroz različita radna tijela, primjerice kroz Okrugli stol o volontiranju.
- Osim toga, povremeno se ostvaruju i projektne suradnje s privatnim sektorom, najčešće kroz donacije u naravi ili logističku podršku.
- Ipak, činjenica da iza centra stoji velika tvrtka, Lindner kao osnivač zaklade koja ga podupire, ponekad otežava uključivanje manjih poduzeća.

Rezultati i utjecaj

Ključni učinci uključuju:

- bolju suradnju u kriznim situacijama između općine, organizacija koje pružaju pomoć te volonterki i volontera
- procesi su postali učinkovitiji jer se oslanjaju na poznate načine rada i dobro uspostavljene mreže
- lokalne vlasti sve više prepoznaju vrijednost ovakvog pristupa, a raste i prihvaćanje među službama koje djeluju u hitnim situacijama.

Lokalna je zajednica u početku bila skeptična, no nakon uspješne suradnje postala je otvorenija i zahvalnija. Važnu ulogu u tome imao je volonterski centar, osobito tijekom krize uzrokovane ratom u Ukrajini, kada je obiteljima koje su nudile smještaj pružio informacije i podršku, što je znatno povećalo povjerenje.

Otpornost zajednice u okrugu osjetno je ojačala, posebice zahvaljujući boljoj umreženosti, jasno podijeljenim odgovornostima i sposobnosti da se već uspostavljene strukture brzo aktiviraju kada je to potrebno.

Uključivanje zajednice i volontera

- Uključivanje lokalne zajednice polazi od stvarnih potreba. Volonteri se uključuju prema svojim vještinama i interesima, bilo da je riječ o pomoći pri kupnji, razvrstavanju odjeće, tečajevima jezika ili brizi za djecu.
- Tijekom krize uzrokovane ratom u Ukrajini spontano su se razvile i samostalne inicijative, koje su dopunjavale postojeće oblike podrške. Volonterke i volonteri dobivaju podršku kroz otvorenu i jasnu komunikaciju, redovite informacije o situaciji i priznanje od strane institucija.
- I nakon što se kriza smiri centar ostaje u kontaktu s mnogima te postupno gradi stalnu jezgru tima. Ta skupina čuva iskustva, prenosi znanje i pomaže da zajednica bude spremnija kada se pojavi sljedeća kriza.

Izazovi i rješenja

- Uključivanje spontanih volonterki i volontera u postojeće strukture.
- Ponekad se pomoć nudi u većem opsegu nego što postoje realne potrebe ili kapaciteti.
- U kriznim situacijama socijalne ustanove često ne uspiju dovoljno jasno izraziti i prenijeti svoje potrebe.
- Potrebno je stalno jasno razgraničavati što je odgovornost države i javnih službi, a što može biti uloga volonterki i volontera.
- Bilo je nužno osmisliti nove kanale komunikacije jer uobičajeni načini, poput obavijesti na oglasnim pločama, nisu funkcionirali.

Strategije održivosti

Buduća održivost ovisi o sljedećem:

- osiguravanju šireg i stabilnijeg financiranja
- snažnijem povezivanju s tijelima vlasti i organizacijama koje pružaju pomoć
- širenju provjerenih pristupa i jačanju preventivnih struktura.

Mogućnost primjene i širenja

Model volonterskog centra „Pack mas” pokazuje kako ruralni okruzi mogu uspostaviti učinkovitu koordinaciju volontera kroz jasno podijeljene uloge, digitalne baze podataka i dugoročno povjerenje u zajednici.

Ključna saznanja i preporuke

Slične inicijative trebale bi izbjegavati izolirano djelovanje i umjesto toga se povezati s postojećim sustavima. Važno je i prepoznati gdje postoje praznine u podršci te ih postupno popunjavati. Pri tome pomažu strpljenje i ustrajnost u ostvarivanju ciljeva, kao i jačanje osobne otpornosti za lakše nošenje s visokim razinama stresa u kriznim razdobljima.

Sonja Geigenberger, Volonterski centar “Pack mas”, 2025.

lagfa bayern - uključivanje i jačanje otpornosti u kriznim vremenima

PODRUČJE DJELOVANJA

Bavarska, Njemačka

NOSITELJ INICIJATIVE

Landesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen Bayern" (lagfa bayern)

GODINA OSNUTKA

lagfa bayern djeluje od 1998. godine, a u 2008. registrirana je kao udruga

GLAVNI CILJEVI

- Poticanje građana na volontiranje u skladu s njihovim vještinama i interesima.
- Stvaranje poticajnih uvjeta za građanski angažman, povezivanje relevantnih dionika i promicanje volontiranja kao važne demokratske vrijednosti.

lagfa bayern, osnovana 1998. godine i registrirana kao udruga 2008., krovna je organizacija volonterskih centara u Bavarskoj. Povezuje civilno društvo, javnu upravu i poslovni sektor, pruža podršku lokalnim volonterskim centrima, zagovara poticajno okruženje za volontiranje i ističe volontiranje kao važnu demokratsku vrijednost.

Za lagfa bayern otpornost zajednice znači imati volonterske strukture koje su spremne djelovati kada nastupe krize. Lokalni volonterski centri pritom imaju ključnu ulogu u koordinaciji volontera koji se javljaju u kriznim situacijama, a koji se često ne mogu uključiti u rad hitnih službi. Kroz izgradnju stabilnih mreža i razmjenu znanja lagfa bayern jača kolektivnu sposobnost zajednice da odgovori na krizne situacije.

Ključne aktivnosti i pristupi

U kriznim situacijama lagfa bayern:

- Brzo procjenjuje situaciju radi podjele uloga s partnerima.
- Uspostavlja komunikacijske kanale (tko koga informira i kada).
- Prikuplja informacije od države i prosjeđuje ih lokalnim tijelima.
- Priprema konkretnu podršku, primjerice rješavanje pitanja osiguranja za cijepljenje.
- Koristi digitalna rješenja, poput *online* prijava i baza podataka, da bi se volonteri brzo evidentirali i koordinirali.
- Osim toga, organizira edukacije o pripravnosti za krizne situacije, uključujući treninge na licu mjesta i dodatna osposobljavanja za zaposlenike volonterskih centara.
- Sudjeluje u odborima civilne zaštite, pri čemu je to kod centara koje osniva jedinica lokalne samouprave najčešće dio njihove uloge, a kod neovisnih centara ovisi o njihovoj inicijativi i umreženosti.

Znanja i iskustva iz prijašnjih kriza i sustavno se prikupljaju i primjenjuju u novim situacijama, pa se s vremenom skraćuje vrijeme reakcije (primjerice od izbjegličke krize, preko pandemije koronavirusa, do rata u Ukrajini).

Financiranje

lagfa se ponajprije financira iz sredstava bavarske savezne zemlje. Dugoročni cilj je osigurati stabilno financiranje iz sustava civilne zaštite da bi se osigurala održivost njihova djelovanja.

Međusektorska suradnja

- S organizacijama civilnog društva suradnja se najčešće prirodno razvija. Inicijative i udruge obično su otvorene za zajedničke projekte i fleksibilne oblike suradnje.
- Jedan od načina na koji lagfa bayern surađuje s javnim institucijama jest sudjelovanje u tijelima koja djeluju na razini savezne zemlje. Tako je, primjerice, tijekom izbjegličke krize nakon 2015. sudjelovala u Bavarskoj koordinacijskoj skupini za integraciju. U tom je okviru zastupala interese volonterki i volontera i brinula o tome da se jasno razgraniči što su zadaće države, a što uloga volontera.
- Suradnja s privatnim sektorom uglavnom je projektna i vezana uz lokalnu razinu. Primjerice, tijekom poplava građevinske su tvrtke osigurale mehanizaciju i podršku njihovih zaposlenika.

Rezultati i utjecaj

- Jedan od važnih pokazatelja učinka jest broj volonterskih centara koji su tijekom pandemije koronavirusa bili aktivni u projektima podrške. To jasno pokazuje da razdoblje neaktivnosti u jednoj krizi može dovesti do slabije pripravnosti i manjeg kapaciteta za djelovanje u sljedećoj.
- Od početka projekta vidljiv je i jasan iskorak u profesionalizaciji volonterskih centara u području upravljanja krizama. Sve češće ih se prepoznaje i uključuje u upravljačke skupine civilne zaštite. Znanja prikupljena u prijašnjim krizama omogućila su brže i usmjerene reakcije.
- Lokalne vlasti sve više prepoznaju dodatnu vrijednost volonterskih centara kao dopunu postojećim organizacijama u sustavu civilne zaštite. Među pozitivnim učincima ističu se veće uvažavanje, jasnije podijeljene odgovornosti i bolja suradnja u kriznim situacijama. Zahvaljujući mrežama, formatima razmjene, smjernicama i praktičnim materijalima, otpornost zajednice mjerljivo je ojačala. Oni koji su uključeni danas brže znaju kome se obratiti i kojim redoslijedom treba poduzeti sljedeće korake.

Uključivanje zajednice i volontera

Volonteri se najčešće uključuju putem lokalnih volonterskih centara. Građani koji se javljaju za volontiranje u kriznim situacijama vrijedan su resurs, no često se ne mogu lako uklopiti u strogo definirane strukture hitnih službi. Zbog toga su mnogi volonterski centri preuzeli ulogu njihove koordinacije, dodjeljujući im smislene zadatke i uključujući ih u postojeće procese.

Da bi se osiguralo dugoročno zadržavanje volonterki i volontera, lagfa bayern se oslanja na male potpore za projekte volonterskih centara, mogućnosti edukacije, prostore za razmjenu iskustava i ciljanu podršku. Ove su mjere pridonijele tome da volonterke i volonteri ostanu aktivni i zadrže motivaciju kroz dulje razdoblje.

Izazovi i rješenja

- Unatoč vidljivom napretku, i dalje postoje prepreke. Uključivanje volonterki i volontera koji se javljaju u kriznim situacijama u strukture hitnih službi nije jednostavno jer se te službe oslanjaju na uhodane timove i jasnu hijerarhiju.
- U mnogim krizama spremnost na pomoć nerijetko nadmašuje broj prikladnih mogućnosti za uključivanje, što se ponekad opisuje kao val pojačane spremnosti na pomoć koji brzo naraste, a teško ga je usmjeriti.
- Osim toga, lokalne socijalne ustanove ne uspiju uvijek dovoljno jasno izraziti kakva im je podrška potrebna u kriznim okolnostima.
- Izazov je i razgraničiti što su zadaće države i javnih službi, a što može biti uloga volonterki i volontera da bi se izbjegli preveliki zahtjevi i loše usmjeravanje resursa.

Strategije održivosti

- Da bi osigurala kontinuitet inicijative, lagfa bayern sustavno razvija i njeguje bliske kontakte s Bavarskim ministarstvom unutarnjih poslova, osobito s odjelom nadležnim za upravljanje katastrofama.
- Radna skupina lagfa bayern za pomoć u katastrofama pritom ima ključnu ulogu kao mjesto razmjene znanja i iskustava za volonterske centre. U budućnosti će se dodatno intenzivirati prijenos znanja, uključujući i konkretne koncepte pripreme za nestanak električne energije.

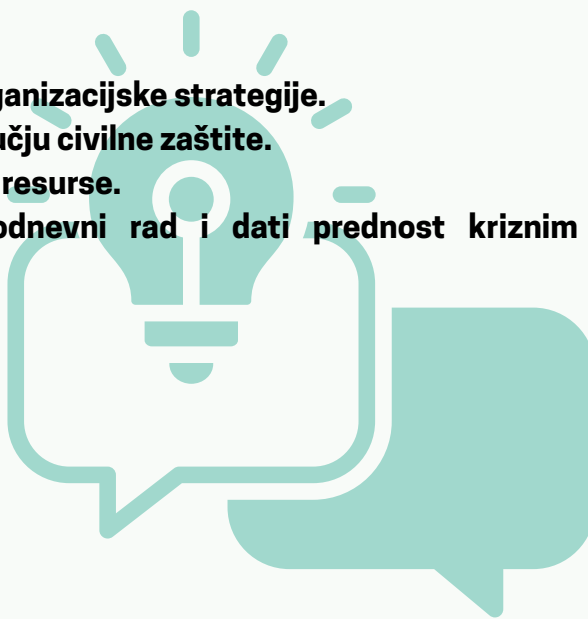

Mogućnost primjene i širenja

U budućnosti lagfa bayern planira prenijeti uspješne pristupe i u druge općine te ojačati suradnju s hitnim službama da bi se lakše uključile volonterke i volonteri koji se javljaju u kriznim situacijama.

Ključna saznanja i preporuke

- **Otpornost na krize treba biti dio organizacijske strategije.**
- **Sustavno gradite stručnost u području civilne zaštite.**
- **U krizama koristite sve raspoložive resurse.**
- **Budite spremni prilagoditi svakodnevni rad i dati prednost kriznim zadacima.**

Irski Crveni križ - program rada s lokalnim ograncima (*Branch Outreach Programme*)

PODRUČJE DJELOVANJA

Republika Irska (nacionalna razina); dio globalnog Pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (191 zemlja, 16 milijuna volontera)

NOSITELJ INICIJATIVE

Irski Crveni križ - Irish Red Cross (IRC)

GODINA OSNUTKA

1939. (IRC osnovan nakon donošenja Zakona o Crvenom križu i usvajanja Ženevske konvencije)

GLAVNI CILJEVI

- pružanje humanitarne podrške u krizama i ratnim situacijama
- pomoć u u javnozdravstvenim krizama
- pružanje podrške ranjivim osobama i skupinama u lokalnim zajednicama.

Crois Dhearg na hÉireann
Irish Red Cross

Irski Crveni križ (IRC), osnovan 1939. godine na temelju Zakona o Crvenom križu i Ženevske konvencije, dio je najveće humanitarne mreže na svijetu, koja djeluje u 191 zemlji i okuplja oko 16 milijuna volonterki i volontera. U Irskoj je program Branch Outreach posebno usmjeren na osnaživanje lokalnih zajednica.

Za Irski Crveni križ otpornost zajednice znači jačati sposobnost građana da u trenucima potrebe reagiraju brzo, suosjećajno i učinkovito. Volonterke i volonteri nisu „netko sa strane”, oni su susjedi, prijatelji i ljudi kojima se u zajednici vjeruje, koji dobro poznaju okolnosti i stvarni život na terenu. Ranjivost se pritom ne promatra kao osobina pojedinca već kao manjak odgovarajuće podrške i struktura koje bi trebale biti dostupne. Kada se takve ranjivosti prepoznaju i rješavaju na vrijeme, zajednice postaju sigurnije, samopouzdanije i spremnije na ono što dolazi.

U srži su programa Branch Outreach uključivanje zajednice i odgovornost prema njoj, pri čemu su potrebe građana uvijek na prvom mjestu. Radimo uz postojeće lokalne dionike, bez ponavljanja onoga što već rade, a vrijednost dodajemo kroz edukacije i stručnost. To našim ograncima daje fleksibilnost i spremnost da brzo reagiraju kada se pojave nove krize.

Ključne aktivnosti i pristupi

Program Branch Outreach jača 72 ogranka koje vode volonteri diljem Irske. Njegov način rada uključuje:

- Uvodne razgovore s odborima ogranaka radi dogovora i podrške u daljnjem radu.
- BOCA (Branch Organisational Capacity Assessment), međunarodni alat Crvenog križa za samoprocjenu, koji ograncima pomaže da prepoznaju svoje snage, izazove i sljedeće korake.
- Inicijative koje pokreće zajednica, primjerice ogranak u Dundalku koji je učenice i učenike osnovne škole educirao o reanimaciji, što je potaknulo šire uključivanje i pripremlilo novu generaciju humanitarki i humanitaraca.
- Edukacije, forume i praktične alate, koji ograncima pomažu da bolje procijene potrebe u zajednici i pruže odgovarajuću podršku.
- Forume ogranaka dvaput godišnje, na kojima se okupljaju skupine ogranaka iz tri do četiri okruga, uz digitalni forum koji omogućuje pristup i onima koji ne mogu sudjelovati na licu mjesta.
- Razmjenu znanja i suradnju među ograncima, uz tehničke edukacije koje jačaju njihove kapacitete.
- Primjenu pristupa angažmana u zajednici i odgovornosti (*Community Engagement and Accountability* - CEA), koji osigurava da su aktivnosti usmjerene na stvarne, prepoznate potrebe.
- Osposobljavanje volonterki i volontera za ulogu facilitatora, praćenje kapaciteta ogranaka te praćenje strateškog napretka kroz vrijeme.

Financiranje

- Inicijativa se financira kroz osnovna sredstva iz državnog proračuna, sredstva EU-a za zdravlje, donacije prikupljene u suradnji s poslovnim sektorom te sredstva koja prikupljaju lokalni ogranaci.
- Da bi osigurala dugoročnu održivost, organizacija razvija novu strategiju prikupljanja sredstava koja uključuje model dijeljenja prihoda. Time se želi smanjiti pritisak na lokalne ogranke i omogućiti im da se više usmjere na rad u zajednici.
- Uz to, razvijaju partnerstva i traže prekogranične mogućnosti financiranja da bi povećali raspoložive resurse. U cjelini, cilj je osigurati stabilnije financiranje s većim učinkom, koje donosi korist većem broju zajednica.

Međusektorska suradnja

- Irski Crveni križ ima službeni mandat pomoćnog tijela državne uprave, utemeljen na Ženevskoj konvenciji i Zakonu o Crvenom križu. Taj se mandat automatski aktivira u kriznim situacijama, a organizacija je dio glavnog sustava djelovanja u hitnim situacijama.
- Na lokalnoj razini njeguje se snažna suradnja s tri ključna dionika: s jedinicama lokalne samouprave, volonterskim centrima i lokalnim razvojnim tvrtkama. Partnerstva s njima pomažu razjasniti uloge, izbjeći preklapanja i ojačati otpornost zajednice.
- Na nacionalnoj razini organizacija sudjeluje u platformama poput Nacionalnog foruma humanitarnih organizacija i Nacionalnog foruma za izvanredne situacije, gdje surađuje s organizacijama poput Civil Defence, St. John Ambulance i drugima.
- Uz to, bliska suradnja s Volunteer Ireland i međunarodnim partnerima omogućuje Irskom Crvenom križu da se oslanja na dobre prakse u volontiranju i ostane spreman odgovoriti na nove potrebe.

Rezultati i utjecaj

- Program Branch Outreach ojačao je otpornost zajednice kroz pripravnost i upravljanje rizicima, uz međunarodne edukacije za timove. To se već pokazalo u praksi, primjerice tijekom oluje Eoghan, kada su se članice i članovi brzo mobilizirali.
- Ogranci odgovaraju na potrebe svoje sredine. U Waterfordu su proširili podršku migrantima, u Dundalku su edukacije iz prve pomoći potaknule šire uključivanje i nastanak integracijskog kafića, a u Mayou je tijekom pandemije pokrenut centar za distribuciju hrane koji se razvija u trajni resurs zajednice. Time Crveni križ zajednicu stavlja u središte i nadopunjuje ono što već postoji.
- Povratne informacije iz zajednice vrlo su pozitivne. Prepoznatljiv znak Crvenog križa pomogao je ograncima da izgrade nova partnerstva, a u području North Louth više od 20 tražitelja međunarodne zaštite volontira svaki tjedan. Učinak se vidi i u projektima koji se šire dalje, primjerice školske edukacije o reanimaciji iz Dundalka prenose se i u druge gradove, što pokazuje sve veći doseg na nacionalnoj razini.

Snažan primjer dolazi od učitelja ili učiteljice koji su, nakon sudjelovanja na radionici prve pomoći Crvenog križa, iste večeri primijenili naučeno i spasili vlastito dijete dok su čekali hitnu pomoć. To je iskustvo potaknulo šire uključivanje škole i pomoglo pokrenuti širi program u zajednici.

Ljudi koji tek dolaze u zajednicu kroz volontiranje pronalaze prijateljstva, osjećaj svrhe i pripadanja. Program ne potiče samo uključivanje već zajednicama donosi i alate poput psihološke prve pomoći, jačajući i fizičku i emocionalnu otpornost.

Uključivanje zajednice i volontera

- Irski Crveni križ uključuje lokalne zajednice kroz redovite forume ogranaka, na licu mjesta i *online*, na kojima volonterke i volonteri razmjenjuju iskustva, uče i planiraju aktivnosti. Uz pristup Community Engagement and Accountability (CEA), programi se oblikuju prema stvarnim potrebama. Projekti poput integracijskog kafića kreću uz podršku Crvenog križa, a zatim se postupno prepuštaju lokalnim skupinama da bi ostali održivi i prilagodljivi.
- Ogranke u potpunosti vode volonteri, pa je briga o volonterkama i volonterima ključna. Angažman se gradi kao dvosmjernan odnos u kojem volonteri sami oblikuju svoj doprinos. Posebna uloga zaposlenika podupire uključivanje i zadržavanje volontera, što je posebno važno nakon pandemije. Poštovanjem vremena, pažljivim slušanjem i priznavanjem doprinosa održava se motivacija, a zajednice dobivaju kvalitetnu podršku.

Izazovi i rješenja

- Upravljanje promjenom stavova unutar organizacije i prilagodba novim načinima rada sa zaposlenicama i zaposlenicima.
- Volonterke i volonteri u početku su se osjećali nečujno i nisu bili sigurni kako se uključiti.
- Ponavljajući problemi u više ogranaka.
- Nerealna očekivanja, primjerice oko online prijave.
- Rizik od gubitka povjerenja ako izostanu brza rješenja.
- Izgradnja povjerenja povezivanjem uloge zaposlenika s dugogodišnjim volonterskim iskustvom.
- Aktivno slušanje, posjeti ograncima i konkretno postupanje po iznesenim problemima.
- Sagledavanje šire slike da bi se dala prednost sustavnim, a ne pojedinačnim problemima.
- Upravljanje očekivanjima, bez davanja obećanja dok napredak nije potvrđen.
- Jasna komunikacija i pravodobne informacije, čak i kada rješenja zahtijevaju više vremena.

Strategije održivosti

Održivost inicijative oslanja se na sljedeće:

- integriranje alata BOCA 2.0 u nacionalnu strategiju, uz osigurano namjensko financiranje, da bi se ograncima, članstvu i volonterkama i volonterima pružila stvarna i dugoročna podrška
- uvođenje pristupa koji se temelji na podacima za dugoročno planiranje
- preispitivanje modela 72 ogranaka s obzirom na njegovu učinkovitost i održivost
- poticanje ogranaka na održiviji način rada, uz pojednostavljivanje procesa poput rada odbora kroz godišnje planove rada i proračune
- usklađivanje prioriteta ogranaka s nacionalnom strategijom da bi se osigurala bolja povezanost i sinergija na svim razinama.

Mogućnost primjene i širenja

Model je osmišljen tako da se može primijeniti i drugdje. Već sada irski ogranci uče od međunarodnih kolega u Ženevi i Budimpešti. Korištenje globalnih alata Crvenog križa olakšava prilagodbu i primjenu u drugim državama.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite tako da najprije slušate zajednicu kojoj želite pružiti podršku i pobrinite se za to da njezin glas bude dio dijaloga. Izbjegavajte ponavljanje onoga što već postoji tako da surađujete s postojećim organizacijama i kroz otvorene razgovore vidite kako možete nadopunjavati jedni druge. Jačanje otpornosti zajednice znači da različite skupine rade zajedno, svaka sa svojom jasnom ulogom, da bi se na vrijeme prepoznale i smanjile ranjivosti. Kada dođe do krize, snažna partnerstva pomažu zajednici da odgovori mirno i učinkovito.

Paraic McGahey, Irski Crveni križ, 2025.

Integrirana pripravnost – model Crvenog križa za otpornost u svakodnevnom životu i u izvanrednim situacijama

PODRUČJE DJELOVANJA

Tønsberg, Vestfold, Norveška

NOSITELJ INICIJATIVE

Norveški Crveni križ (Norges Røde Kors), lokalne podružnice uz podršku tima zaposlenika na razini okruga

GODINA OSNUTKA

Spasilačka služba Crvenog križa formalno je uspostavljena 1920. godine, a ustroj lokalnih podružnica razvijao se tijekom vremena

GLAVNI CILJEVI

- Djelovati kao dio službenog sustava hitnih službi u Norveškoj, pružati podršku potragama i spašavanju, jačati pripravnost zajednice i sudjelovati u volonterskim aktivnostima usmjerenima na zdravlje. Glavni je cilj ublažiti patnju i odgovoriti na potrebe građana, kako u svakodnevnim okolnostima tako i u kriznim situacijama.

Norveški Crveni križ već desetljećima djeluje na lokalnoj razini u regijama Vestfold i Telemark. Kroz spasilačku službu Crvenog križa (Hjelpekorps) dio je službenog sustava hitnih službi u Norveškoj. Njezina je misija smanjivati i ublažavati patnju ljudi, kako u svakodnevnom životu tako i u kriznim situacijama.

Za Crveni križ otpornost ima i sustavnu i osobnu dimenziju. Zajednice trebaju imati jasne i pouzdane operativne planove, a građani se trebaju osjećati informirano, osnaženo i podržano. Crveni križ povezuje te razine kroz pripravnost, mobilizaciju volonterki i volontera te svakodnevni humanitarni rad u zajednici.

Ključne aktivnosti i pristupi

Spasilačka služba Crvenog križa (Hjelpekorps) djeluje kao potpuno integrirani dio nacionalnog sustava potrage i spašavanja, koji pokreće i koordinira policija. U regiji Vestfold pet lokalnih spasilačkih timova povezano je kroz jedinstveni sustav uzbunjivanja. Aktivnosti uključuju:

- Sudjelovanje u akcijama potrage i spašavanja na području regije i susjednih okruga.
- Planiranje i provedbu mjera pripravnosti za krizne situacije.
- Održavanje digitalnih sustava uzbunjivanja, uz unaprijed pripremljene planove za slučaj tehničkih poteškoća.
- Logističke sustave i zalihe koje omogućuju samostalno djelovanje tijekom sedam dana.
- Sudjelovanje u Županijskom vijeću za izvanredne situacije (Fylkesberedskapsrådet), u savjetodavnoj ulozi prema predstavniku državne uprave u okrugu (Statsforvalteren).

Ured na razini okruga pruža podršku za obje županije, dok lokalne podružnice zadržavaju operativnu odgovornost za volonterske aktivnosti i rad na terenu.

Financiranje

- Državna naknada od dijela prihoda igara na sreću, koja se raspodjeljuje centralno.
- Lokalno prikupljanje sredstava i prijave na natječaje za potpore, primjerice kroz *Bufdir* ili programe na razini okruga.
- Strateška partnerstva s trgovačkim lancima i poslovnim sektorom.
- Donacije u naravi, primjerice hrana ili druge potrepštine u izvanrednim situacijama.
- Državna potpora za međunarodne projekte kroz Norad i Ministarstvo vanjskih poslova, koja se ne odnosi na rad i financiranje aktivnosti unutar Norveške.

Međusektorska suradnja

Crveni križ formalno i neformalno surađuje s različitim dionicima:

- Javni sektor: djeluje u okviru norveškog sustava ukupne pripravnosti (Totalforsvaret), policija ga izravno aktivira za akcije potrage i spašavanja, surađuje sa službama za planiranje i upravljanje u izvanrednim situacijama i uredima predstavnika državne uprave u okrugu.
- Civilno društvo: koordinacija s drugim humanitarnim akterima, poput norveške udruge žena Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS), udruge Norwegian People's Aid (Norveška narodna pomoć) i poljoprivrednih udruga, da bi se zajednički djelovalo na lokalnoj razini.
- Privatni sektor: na lokalnoj razini dogovaraju suradnju s trgovinama i dobavljačima da bi u krizama mogli brzo doći do hrane i potrepština, a na nacionalnoj razini razvijaju partnerstva kroz sustave doniranja, primjerice kroz sustav povratne naknade za ambalažu.

U radu se koriste planiranje scenarija, digitalno mapiranje resursa, baze volontera te krizni mehanizmi koji se aktiviraju postupno, ovisno o potrebama.

Rezultati i utjecaj

Crveni križ se u kriznim situacijama doživljava kao pouzdana i očekivana prisutnost. Građani znaju da će dobiti podršku u poplavama, olujama ili nesrećama. Uključenost u službene sustave omogućuje brzo djelovanje i daje vjerodostojnost, dok se na lokalnoj razini povjerenje i dugoročna otpornost grade kroz planove pripravnosti i rad s mladima.

- Institucionalno povjerenje i pouzdanost: Crveni križ prepoznat je kao stabilan i pouzdan akter, kako u svakodnevnoj podršci tako i u upravljanju krizama.
- Osjećaj sigurnosti u zajednici: stanovnici računaju na prisutnost i pomoć Crvenog križa nakon izvanrednih događaja.
- Operativna spremnost: lokalni ogranci imaju vlastite planove pripravnosti i po potrebi mogu djelovati samostalno.
- Nacionalna prepoznatljivost: sudjelovanje u vijećima za izvanredne situacije i snažna suradnja s nadležnim tijelima potvrđuju operativnu vjerodostojnost.

Uključivanje zajednice i volontera

Uključivanje novih volontera odvija se lokalno, kroz događaje u zajednici, suradnju s općinama, nacionalne kampanje i informativne štandove na javnim okupljanjima. Kada netko iskaže interes, lokalni koordinatori javljaju se u roku od nekoliko dana i pomažu pronaći ulogu koja mu odgovara.

Sve volonterke i volonteri prolaze obvezni uvodni tečaj, a zatim edukacije prilagođene konkretnom zadatku, uključujući certifikacije i provjere kada su potrebne. Volontiranje obuhvaća potrage i spašavanje, posjete i podršku ranjivim skupinama, programe za mlade i druge oblike humanitarnog djelovanja. Dobro organiziran početak, edukacije po ulogama i podrška iskusnijih volonterki i volontera održavaju motivaciju. Dodatno, osiguranje i širok raspon zadataka, od zahtjevnijih do lako dostupnih aktivnosti usmjerenih na brigu o drugima, čine volontiranje dostupnim građanima različitih profila.

Izazovi i rješenja

- **Dostupnost volontera:** osiguravanje dovoljnog i stabilnog broja volontera postaje sve zahtjevnije. Velika fluktuacija i sve fragmentiraniji oblici angažmana slabe dugoročnu sposobnost djelovanja.
- **Nedovoljna preglednost u velikim krizama:** u velikim izvanrednim situacijama ključni volonteri mogu biti angažirani u drugim službama, a zbog propisa o zaštiti podataka organizacija nema potpun uvid u to tko je u tom trenutku raspoloživ.
- **Osobni prioriteti tijekom katastrofa:** čak i vrlo predani volonteri u kriznim okolnostima mogu dati prednost sigurnosti obitelji ili vlastitim potrebama, što je razumljivo, ali teško predvidivo ograničenje.
- **Zaštita podataka i operativna spremnost:** ograničenja povezana s GDPR-om otežavaju koordinaciju ljudi između različitih sustava i organizacija, osobito u složenim krizama u kojima se volonterske uloge preklapaju.
- Unaprijed definirani operativni protokoli olakšavaju djelovanje u kriznim situacijama.
- Razvoj digitalnih alata uz pripremljene analogne protokole za slučaj da tehnologija zakaže.
- Sustavno osposobljavanje volonterki i volontera te jasna podjela odgovornosti.
- Osiguravanje vlastitih zaliha resursa koji omogućuju samostalno i neprekinuto djelovanje.
- Zagovaranje sporazuma o suradnji s drugim dionicima u zajednici, primjerice s volonterskim centrima, prije nego što kriza nastupi.

Strategije održivosti

- Aktivno sudjelovanje u nacionalnom planiranju pripravnosti: uključivanje u planove i dogovore na razini države.
- Raznoliki izvori financiranja: kombinacija nacionalne raspodjele prihoda od igara na sreću, kampanja prikupljanja sredstava i lokalnih prijava na natječaje za potpore.
- Strateško odlučivanje o novim projektima: korištenje okvira poput Evaluacijske matrice Crvenog križa (Røde Kors vurdering) da bi se procijenilo ima li smisla pokretati novi projekt.
- Ulaganje u lokalnu suradnju i vidljivost: jačanje partnerstava, prisutnosti u zajednici i rada s mladima da bi se osigurala nova generacija volonterki i volontera.

Mogućnost primjene i širenja

Model se već primjenjuje na nacionalnoj razini, uz ujednačene pravne i operativne okvire u svim područnicama. Evaluacijska matrica Crvenog križa pomaže da se resursi usmjere ondje gdje postoji jasna društvena potreba, bez preklapanja s djelovanjem drugih aktera. Taj se okvir može primijeniti i u drugim zemljama, da bi se prije pokretanja novih spasilačkih timova procijenilo ima li takav pristup smisla i je li uopće izvediv.

Organizacija otpornost promatra i kao pitanje sustava i kao pitanje pojedinca: operativni planovi trebaju biti u skladu s onim što zajednica očekuje, a građani trebaju biti informirani i uključeni. Crveni križ zato ulaže i u strukturnu pripravnost i u jačanje kulture lokalne odgovornosti i povjerenja.

Ključna saznanja i preporuke

Krenite od prepoznavanja konkretnih potreba u lokalnoj zajednici. Provjerite obavlja li tu ulogu već netko drugi. Usmjerite se na operativnu spremnost i jasna pravila djelovanja. Povjerenje gradite tako da dosljedno isporučujete ono što obećate, a surađujte tako da se nadopunjujete, bez ponavljanja tuđeg rada. Prije svega, imajte na umu da se otpornost gradi prije krize, a ne tek kad kriza počne.

Norveški Crveni križ, 2025.

Lokalni volonterski centar Magdeburg

PODRUČJE DJELOVANJA

Grad Magdeburg, Njemačka

NOSITELJ INICIJATIVE

Volonterski centar Magdeburg

GODINA OSNUTKA

Udruga osnovana u prosincu 2005. godine; aktivnosti započele u proljeće 2006. godine

GLAVNI CILJEVI

- Promicanje građanskog angažmana kroz savjetovanje, informiranje, edukacije i pokretanje projekata.
- Partner u jačanju struktura civilnog društva te suradnji s javnom upravom i političkim akterima.

Volonterski centar Magdeburg, osnovan 2005. godine, službena je kontakt točka za građanski angažman u gradu. Uz malu i fleksibilnu strukturu, šest zaposlenika i nekoliko volonterki i volontera, centar pruža savjetovanje i edukacije te pokreće projekte koji jačaju volontiranje. Djeluje kao neutralan partner koji povezuje civilno društvo, javnu upravu i političke aktere. Središnja mu je zadaća omogućiti djelotvoran građanski angažman, posebice u kriznim situacijama.

Za Volonterski centar Magdeburg otpornost zajednice znači imati fleksibilne strukture koje se mogu prilagoditi izvanrednim okolnostima, a istodobno podržavati dugoročno sudjelovanje građana. Umjesto da preuzima operativno upravljanje krizama, centar djeluje kao posrednik i informacijsko središte. Njegova je uloga koordinirati, savjetovati i povezivati, tako da se energija građana usmjeri kao nadopuna, a ne kao zamjena ili preklapanje s profesionalnim hitnim službama.

Ključne aktivnosti i pristupi

U svakodnevnom radu centar savjetuje građane, povezuje ih s prilikama za volontiranje, organizira edukacije i pokreće projekte koji jačaju građanski angažman.

U kriznim situacijama naglasak se prebacuje na:

- Vođenje digitalnih platformi i baza podataka, primjerice kroz zajedničku platformu koju su uspostavili s Gradom Magdeburgom i drugim partnerima, da bi se transparentno prikupljale potrebe i ponude pomoći.
- Koordinaciju volonterki i volontera koji se javljaju u kriznim situacijama, ponajprije za zadatke koji nisu kritični.
- Ulogu informacijskog središta i posrednika između građana, organizacija civilnog društva i gradskih kriznih timova.

Primjerice, tijekom izbjegličke krize 2015./2016. centar je koordinirao pomoć građana, pritom pazeći da ne dođe do preklapanja s radom hitnih službi. Tijekom poplava podržavao je čišćenje i pomoć kućanstvima, umjesto zadataka koji pripadaju spasilačkim službama. Takva jasna raspodjela uloga osigurala je i učinkovitost i sigurnost.

Financiranje

Volonterski centar ponajprije se financira iz javnih sredstava, uz dodatnu podršku kroz donacije, sponzorstva i doprinose u naravi koje osiguravaju lokalne tvrtke.

Međusektorska suradnja

- Centar je snažno povezan s gradskom upravom, organizacijama koje djeluju u kriznim situacijama, organizacijama civilnog društva i poslovnim sektorom.
- Od samog početka krize uzrokovane ratom u Ukrajini bio je uključen u gradski krizni tim, što je omogućilo blisku koordinaciju i brzu razmjenu informacija.
- Tvrtke su često podupirale rad Centra donacijama u naravi ili novčanim donacijama, dok je Centar preuzimao ulogu primatelja i koordinirao daljnju raspodjelu. Primjerice, prihvatio je i velike donacije u naravi, poput donacije kofera iz Aldija.

Tijekom godina centar je pokazao da otpornost raste iz kontinuiteta. Svojom prisutnošću u svakoj krizi od 2005. godine izgradio je snažne odnose i povjerenje, kako među institucijama tako i u zajednici.

Rezultati i utjecaj

Volonterski centar aktivno je sudjelovao u različitim krizama, uključujući izbjegličku krizu 2015./2016., krizu uzrokovanu ratom u Ukrajini, pandemiju koronavirusa i poplave. Fokus je bio na uspostavi jasnih informacijskih platformi i baza podataka koje su omogućile učinkovitiju koordinaciju volonterki i volontera te resursa. Primjerice, s Gradom Magdeburgom i drugim partnerima uspostavljena je zajednička platforma na kojoj su se transparentno bilježile i komunicirale ponude pomoći i konkretne potrebe. Ta je digitalna infrastruktura bila važan iskorak u odnosu na ranije krize. Centar je pritom ponajprije djelovao kao posrednik i informacijsko središte.

Volonterski centar je svojim radom mnogim izbjeglicama pomogao da se snađu i naprave prve korake u zajednici, a dio njih poslije je počeo volontirati. Krizni angažman potaknuo je i nastanak novih inicijativa i udruga koje doprinose dugoročnijoj integraciji i jačanju zajednice. Centar prepoznaje praznine u sustavu i pruža ciljanu podršku, primjerice kroz pomoć oko brige za djecu ili organiziranje čišćenja nakon poplava.

Uključivanje zajednice i volontera

Centru je važno da se prema volonterkama i volonterima postupa s poštovanjem. Nakon intenzivnih kriznih razdoblja organiziraju zajednička druženja u znak zahvalnosti. Kako su mnoge volonterke i volonteri aktivni samo dok traje kriza, Centar vodi računa i o tome da se ljudi mogu mirno povući iz aktivne uloge, bez pritiska i bez osjećaja krivnje. Ako to žele, ostaju evidentirani u bazi da bi se poslije mogli ponovo uključiti.

Izazovi i rješenja

- U početku je jedan od najvećih izazova bio razjasniti podjelu odgovornosti s gradskom upravom i hitnim službama.
- Izazovno je bilo i upravljanje očekivanjima jer u krizama nije svaki volonterski zadatak primjeren ili siguran.
- S vremenom su kontinuitet zaposlenika te snažnije mreže suradnje izgradili povjerenje i pojednostavili procese.
- Centar je ove izazove rješavao pažljivim razgraničavanjem uloga volontera te uspostavljanjem komunikacijske platforme na kojoj su odgovornosti jasno objašnjene.

Strategije održivosti

Volonterski centar je kroz različite krize osjetno ojačao svoju otpornost. Ključnim se pokazao kontinuitet u timu i među partnerima jer se tako gradi povjerenje i olakšava rad pod povećanim pritiskom. S vremenom su naučili jasnije postavljati okvir volonterskog angažmana u kriznim situacijama, odnosno prepoznati što se može brzo i sigurno organizirati, a gdje je nužno prepustiti prostor stručnim službama. Istodobno su unaprijedili digitalne alate, posebice baze podataka i aplikacije, te sve bolje uređuju način rada s osjetljivim podacima i pravima pristupa. Puno pažnje ulažu u održavanje tehničkih sustava, osobito baza podataka, i u praćenje novih rješenja, posebice u području umjetne inteligencije.

Mogućnost primjene i širenja

Volonterski centar Magdeburg pokazuje kako i mali, fleksibilan volonterski centar može ostvariti velik učinak. Njegov pristup, koji se oslanja na digitalne baze podataka, neutralnu ulogu i odnos prema volonterkama i volonterima temeljen na poštovanju, može se lako prilagoditi i drugim gradovima.

Ključna saznanja i preporuke

Važno je realno sagledati vlastite kapacitete i dobro se uskladiti s drugima da bi se postigao što veći učinak. Volonterski centar pritom se oslanja na dugogodišnje iskustvo i djeluje kao neutralna organizacija koju brojni partneri prepoznaju kao pouzdanog sugovornika.

Birgit Bursee, Volonterski centar Magdeburg, 2025.

Smjernice za pokretanje i provedbu uspješnih inicijativa za otpornost zajednice

Studije slučaja prikazane u ovom priručniku pokazuju da je svaka sredina jedinstvena, ali i da se određene pouke stalno ponavljaju. Upravo te ponavljajuće lekcije mogu biti poticaj i inspiracija drugima. U nastavku su ključne smjernice koje proizlaze iz zajedničkih iskustava organizacija iz Irske, Njemačke, Norveške, Hrvatske i Rumunjske.

1. Započnite s prepoznavanjem potreba zajednice

Najsnažnije inicijative počinju slušanjem. Odvojite vrijeme da biste razumjeli što ljudi u zajednici stvarno muči i što im je važno, kroz ankete, razgovore u manjim skupinama i otvoreni dijalog. Tako ćete aktivnosti temeljiti na stvarnim okolnostima i lakše ćete dobiti podršku onih kojima su namijenjene.

2. Gradite osjećaj da je inicijativa vlasništvo čitave zajednice

Inicijative su najotpornije kada rastu iznutra, iz same zajednice. Uključite građane, škole i lokalne skupine od samog početka da bi imali osjećaj da je inicijativa i njihova. Kada ljudi projekt doživljavaju kao svoj, veća je vjerojatnost da će se u njega dugoročno uključivati i zajedno brinuti o njegovu razvoju.

3. Diversificirajte izvore financiranja

Dugoročno ne želite ovisiti o jednom izvoru financijskih sredstava. Kombinirajte različite mogućnosti, nacionalne i EU programe, proračune lokalnih samouprava, donacije, sponzorstva i doprinose u naravi. Što su izvori financiranja raznolikiji, inicijativa je otpornija na promjene i neizvjesnosti.

4. Osnažite i motivirajte volonterke i volontere

Volonterke i volonteri su oslonac ovakvih inicijativa. Motivacija se održava kada postoje:

- jasna svrha i vizija
- prilike za učenje i razvoj
- prepoznavanje njihova doprinosa.

Važno je i volontere uključiti u dogovore i donošenje odluka jer se tada lakše razvija pripadnost i spremnost na dugoročnije uključivanje.

5. Radite na jačanju međusektorske suradnje

Nijedna organizacija ne može samostalno ojačati otpornost zajednice. Povežite se s lokalnom samoupravom, školama, poslovnim sektorom i organizacijama civilnog društva. Dobra suradnja povećava doseg, pomaže da se resursi bolje koriste, sprječava preklapanja i otvara prostor za kreativnija rješenja.

6. Prilagodite se i ostanite fleksibilni

Potrebe u zajednici s vremenom se mijenjaju, zato ostanite otvoreni za prilagodbe. Neka se ljudi mogu uključiti na različite načine, a aktivnosti mijenjajte kada se promijene okolnosti, primjerice kada se u pandemiji pokaže potreba za distribucijom hrane ili kada želite osmisliti nešto što će posebno privući mlade.

7. Učinak mjerite kako kroz brojke tako i kroz ljudsku dimenziju

Utjecaj se ne mjeri samo kroz brojke. Prikupljajte i kvantitativne podatke, kao što su volonterski sati ili broj sudionika na događajima, ali i kvalitativne pokazatelje, poput osobnih priča, osjećaja osnaženosti i jačih društvenih veza. Ti podaci zajedno daju potpuniju sliku uspjeha.

8. Uključite mlade na vrijeme

Uključivanje mladih donosi novu energiju, osigurava kontinuitet i jača održivost. Škole i grupe mladih mogu otvoriti vrata za razvoj kulture volontiranja i otpornosti koja se prenosi na buduće generacije.

9. Usmjerite se na inkluziju i društvenu koheziju

Otpornost nije samo odgovor na krize nego i osjećaj da svi imaju svoje mjesto u zajednici. Osmislite aktivnosti koje dopiru do ranjivih ili marginaliziranih skupina i stvaraju prostor u kojem se ljudi mogu povezati, učiti i međusobno podržavati. Uključiv pristup pomaže da nitko ne ostane po strani.

10. Za krize se pripremajte kroz svakodnevni rad

Pripravnost nije samo vježba ili povremena simulacija. Ona se gradi kroz snažne mreže u svakodnevici. Kada postoje povezane mreže volontera, pouzdani kanali komunikacije i iskustvo zajedničkog djelovanja, zajednica je spremnija reagirati mirno i učinkovito kada nastupi kriza.

11. Jačajte demokratsko sudjelovanje

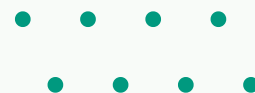
Otpornost raste kada se demokracija živi u svakodnevici. To znači da građane ne uključujete samo kao korisnike već i kao one koji odlučuju, postavljaju prioritete, zajedno osmišljavaju rješenja i traže odgovornost institucija. Bilo kroz vijeća mladih, participativne forume ili otvorena savjetovanja, njegovanje demokratskih vrijednosti gradi povjerenje, osjećaj pravednosti i legitimitet. Snažnija demokracija vodi i snažnijoj otpornosti.

12. Dijelite znanje i nadahnjujte druge

Širenje i mogućnost primjene u drugim okruženjima često se događaju kroz razmjenu među ljudima i kroz priče. Otvorenim dijeljenjem iskustava, kroz umrežavanje, studijske posjete ili razgovore o uspjesima i izazovima, dobre prakse lakše se prenose i potiču druge zajednice da ih prilagode i primijene u svojem okruženju.

Kroz sve studije slučaja provlači se ista poruka: otpornost se ne gradi preko noći. Ona se razvija kroz povjerenje, ustrajnost i svakodnevne doprinose volonterki i volontera, organizacija i zajednica. Kada se spoje snažna partnerstva, održivo financiranje, uključivost i energija volontera, inicijative ne samo da mogu odgovoriti na krize nego mogu graditi zajednice koje su pravednije, ekološki održivije i povezanije.

Korisni resursi

- **AMARE-EU Toolkit: „Izgradnja otpornih zajednica bez isključivanja onih u povećanom riziku od socijalne isključenosti”**

Priručnik namijenjen jedinicama lokalne samouprave i organizacijama kao podrška razvoju uključivih i otpornih zajednica.

<https://www.amareproject.eu/about-the-project/>

- **DIY priručnik za uključivanje dionika i građana u prilagodbu klimatskim promjenama**

Praktični priručnik s alatima i metodama za učinkovito uključivanje dionika i građana u procese prilagodbe klimatskim promjenama..

https://climate-pact.europa.eu/eu-climate-action-academy/resources/diy-manual-engaging-stakeholders-and-citizens-climate-adaptation_en

- **Zbirka o jačanju otpornosti EU-a: Spašavanje života i sredstava za život**

Zbirka pristupa, metodologija i studija slučaja usmjerenih na jačanje otpornosti na različitim razinama upravljanja.

https://ec.europa.eu/echo/files/policies/resilience/eu_resilience_compendium_en.pdf

- **Resursi EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama i jačanje otpornosti**

Objedinjeni skup resursa, alata i rješenja na razini Europske unije koji podupiru prilagodbu klimatskim promjenama i izgradnju otpornosti.

<https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/solutions/resources>

- **Planovi oporavka i otpornosti – podrška građanima diljem Europske unije**

Smjernice Europske komisije o tome kako planovi oporavka i otpornosti pružaju podršku građanima u državama članicama EU-a.

https://commission.europa.eu/publications/recovery-and-resilience-plans-supporting-people-across-eu_en

- **Ažurirane smjernice za planove oporavka i otpornosti**

Najnovije preporuke i pojašnjenja za izradu i provedbu planova oporavka i otpornosti.

https://commission.europa.eu/publications/updated-guidance-recovery-and-resilience-plans_en

